

RAPORT

POLSKIE MSP NA DRODZE KU NOWOCZESNOŚCI

Ujęcie według sekcji gospodarki

RAPORT z wyników badania przygotowanego przez Konfederację Lewiatan w ramach projektu *Monitoring kondycji sektora MSP w latach 2010-2012*, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Badanie zrealizowało Centrum Badania Opinii Społecznej w okresie od 26 kwietnia do 1 sierpnia 2013 roku, na ogólnopolskiej próbie 1500 aktywnych przedsiębiorstw prywatnych. Badano przedsiębiorstwa we wszystkich 16 województwach, zatrudniające od 2 do 249 pracowników, w których tytułem prawnym zatrudnienia jest terminowa lub bezterminowa umowa o pracę.

Uwzględniono dziewięć sekcji PKD: działalność produkcyjną, dostawy wody, gospodarkę ściekami i odpadami oraz działalność związaną z rekultywacją, budownictwo, handel hurtowy i detaliczny, transport, gospodarkę magazynową i łączność, działalność związaną z zakwaterowaniem, usługami gastronomicznymi, informację i komunikację, obsługę nieruchomości, działalność profesjonalną, naukową i techniczną.

Wywiady z respondentami ankieterzy CBOS przeprowadzili metodą wywiadu bezpośredniego (*face-to-face*).

Bohdan Wyżnikiewicz
Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

/ SPIS TREŚCI

1 / Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa w statystyce według sekcji gospodarki	3
2 / Metodologia badania	5
3 / Informacje o badanej populacji przedsiębiorstw	11
4 / Zmiany w sytuacji MSP w latach 2012-2013 (ujęcie według sekcji gospodarki)	13
5 / Inwestycje i innowacyjność	23
6 / Wykorzystanie funduszy unijnych	46
7 / Ryzyka w działalności MSP	53

1

MIKRO, MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA W STATYSTYCE

WEDŁUG SEKCJI GOSPODARKI

Tabela 1. Struktura sektora przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010-2011 według sekcji gospodarki

Sekcje gospodarki	2010			2011			Dynamika 2010/2011
	Liczba przedsię- biorstw	w tym: udział MSP (%)	Struktura (%)	Liczba przedsię- biorstw	w tym: udział MSP (%)	Struktura (%)	
OGÓŁEM	1 726 663	99,82	100,00	1 784 603	99,82	100,00	103,4
Przemysł	186 012	99,09	10,77	189 977	99,11	10,65	102,1
<i>w tym: przemysł przetwórczy</i>	176 390	99,14	10,22	179 155	99,16	10,04	101,6
Budownictwo	233 005	99,92	13,49	239 221	99,93	13,40	102,7
Handel i naprawa pojazdów	524 828	99,92	30,40	525 768	99,92	29,46	100,2
Transport i gospodarka magazynowa	138 642	99,86	8,03	145 942	99,87	8,18	105,3
Zakwaterowanie i gastronomia	50 000	99,92	2,90	47 879	99,92	2,68	95,8
Informacja i komunikacja	55 301	99,84	3,20	59 941	99,84	3,36	108,4
Obsługa rynku nieruchomości	36 140	99,89	2,09	40 298	99,90	2,26	111,5
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	186 141	99,89	10,78	200 537	99,93	11,24	107,7
Administrowanie i działalność wspierająca	50 379	99,48	2,92	53 457	99,53	3,00	106,1
Edukacja	42 143	99,99	2,44	44 281	100,00	2,48	105,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	128 656	99,95	7,45	135 450	99,93	7,59	105,3
Kultura i rekreacja	17 551	99,86	1,02	19 474	99,88	1,09	111,0
Pozostała działalność usługowa	77 864	99,98	4,51	82 378	99,99	4,62	105,8

Źródło: obliczenia własne
na podstawie opracowań:
Działalność przedsiębiorstw
niefinansowych w 2011 roku,
GUS 22.02.2013 oraz
Działalność przedsiębiorstw
niefinansowych
w 2010 roku,
GUS 09.01.2012.

2

METODOLOGIA BADANIA

/ 2.1

Zbiorowość badania

Zbiorowość badania stanowiły aktywne przedsiębiorstwa prywatne w dziewięciu wybranych sekcjach PKD 2007:

1. **Sekcja C** – działalność produkcyjna
2. **Sekcja E** – dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
3. **Sekcja F** – budownictwo
4. **Sekcja G** – handel hurtowy i detaliczny
5. **Sekcja H** – transport, gospodarka magazynowa i łączność
6. **Sekcja I** – działalność związana z zakwaterowaniem, usługami gastronomicznymi
7. **Sekcja J** – informacja i komunikacja
8. **Sekcja L** – obsługa nieruchomości
9. **Sekcja M** – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Do opracowania próby kwotowej wykorzystano dane GUS.

Tabela 2. Liczba podmiotów zbiorowości badania (dane GUS 2012) w podziale według liczby pracujących i wybranych sekcji PKD 2007

Sekcja PKD 2007	Podmioty o liczbie pracujących			SUMA	%
	2-9	10-49	50-249		
Przemysł przetwórczy	90 658	25 956	6 319	122 933	15,48
Dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami	3 171	839	152	4 162	0,52
Budownictwo	92 861	14 519	1 807	109 187	13,75
Handel i naprawa pojazdów	310 189	26 531	3 048	339 768	42,78
Transport i gospodarka magazynowa	43 170	4 276	566	48 012	6,05
Zakwaterowanie i gastronomia	40 721	4 591	255	45 567	5,74
Informacja i komunikacja	21 649	2 406	327	24 382	3,07
Obsługa rynku nieruchomości	23 537	2 375	461	26 373	3,32
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	68 336	5 057	465	73 858	9,30
SUMA	694 292	86 550	13 400	794 242	100,00
%	87,42	10,90	1,69	100,00	

Źródło: J. Kalka, CBOS 2013.

/ 2.2

Alokacja próby

Ze względu na bardzo duże dysproporcje w liczbie przedsiębiorstw w wyodrębnionych grupach (dominacja firm z sektora handlu hurtowego i detalicznego oraz firm mikro), proporcjonalna alokacja próby nie umożliwiłaby uzyskania liczebności pozwalającej na poprawne i miarodajne wnioskowanie o populacji w przekrojach założonych dla analiz. Dlatego przyjęto nieproporcjonalną alokację próby, uwzględniającą zarówno dane statystyczne, jak i możliwości analiz po badaniu. Sposób alokacji uwzględnił także minimalizację wag dla próby zrealizowanej.

Tabela 3. Zaplanowane liczebności próby według sekcji PKD 2007 oraz klas wielkości

Sekcja PKD 2007	Podmioty o liczbie pracujących			SUMA	%
	2-9	10-49	50-249		
Przemysł przetwórczy	63	132	80	275	18,3
Dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami	16	20	16	52	3,5
Budownictwo	92	102	45	239	15,9
Handel i naprawa pojazdów	141	102	39	282	18,8
Transport i gospodarka magazynowa	58	54	26	138	9,2
Zakwaterowanie i gastronomia	58	54	20	132	8,8
Informacja i komunikacja	36	35	22	93	6,2
Obsługa rynku nieruchomości	38	37	26	101	6,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	98	64	26	188	12,5
SUMA	600	600	300	1500	100,0
%	40	40	20		

Źródło: J. Kałka, CBOS 2013.

/ 2.3

Ważenie danych

Opracowano trzy wagi:

- (1) dla poszczególnych grup przedsiębiorstw pod względem liczby pracujących (według sekcji PKD i województw),
- (2) dla poszczególnych sekcji PKD (według grup pod względem liczby pracujących i województw),
- (3) próba ogółem (według grup liczby pracujących, sekcji PKD 2007 i województw).

3

INFORMACJE
O BADANEJ POPULACJI
PRZEDSIĘBIORSTW

Tabela 4. Liczba przedsiębiorstw objętych badaniem według sekcji PKD 2007 (dane surowe)

Liczebność i odsetek przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach	N	%
Sekcja C - działalność produkcyjna	282	18,8
Sekcja E - dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	52	3,5
Sekcja F - budownictwo	242	16,1
Sekcja G - handel hurtowy i detaliczny	280	18,7
Sekcja H - transport, gospodarka magazynowa i łączność	137	9,1
Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem, usługami gastronomicznymi	134	8,9
Sekcja J - informacja i komunikacja	87	5,8
Sekcja L - obsługa nieruchomości	98	6,5
Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	188	12,5
OGÓŁEM	1 500	100,0

ZRÓDŁO: Raport z badań ilościowych „Sektor MSP w Polsce”, CBOS 2013.

4

ZMIANY W SYTUACJI MSP W LATACH 2012-2013

(UJĘCIE WEDŁUG SEKCJI GOSPODARKI)

UWAGA: Wszystkie wykresy prezentowane w Raporcie to opracowanie własne IBnGR na podstawie badania zrealizowanego w ramach projektu *Monitoring kondycji sektora MSP w latach 2010-2012*, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Konfederacja Lewiatan. Jeżeli jest inaczej, pod wykresem podano źródło.

/ 4.1

Wskaźniki koniunktury

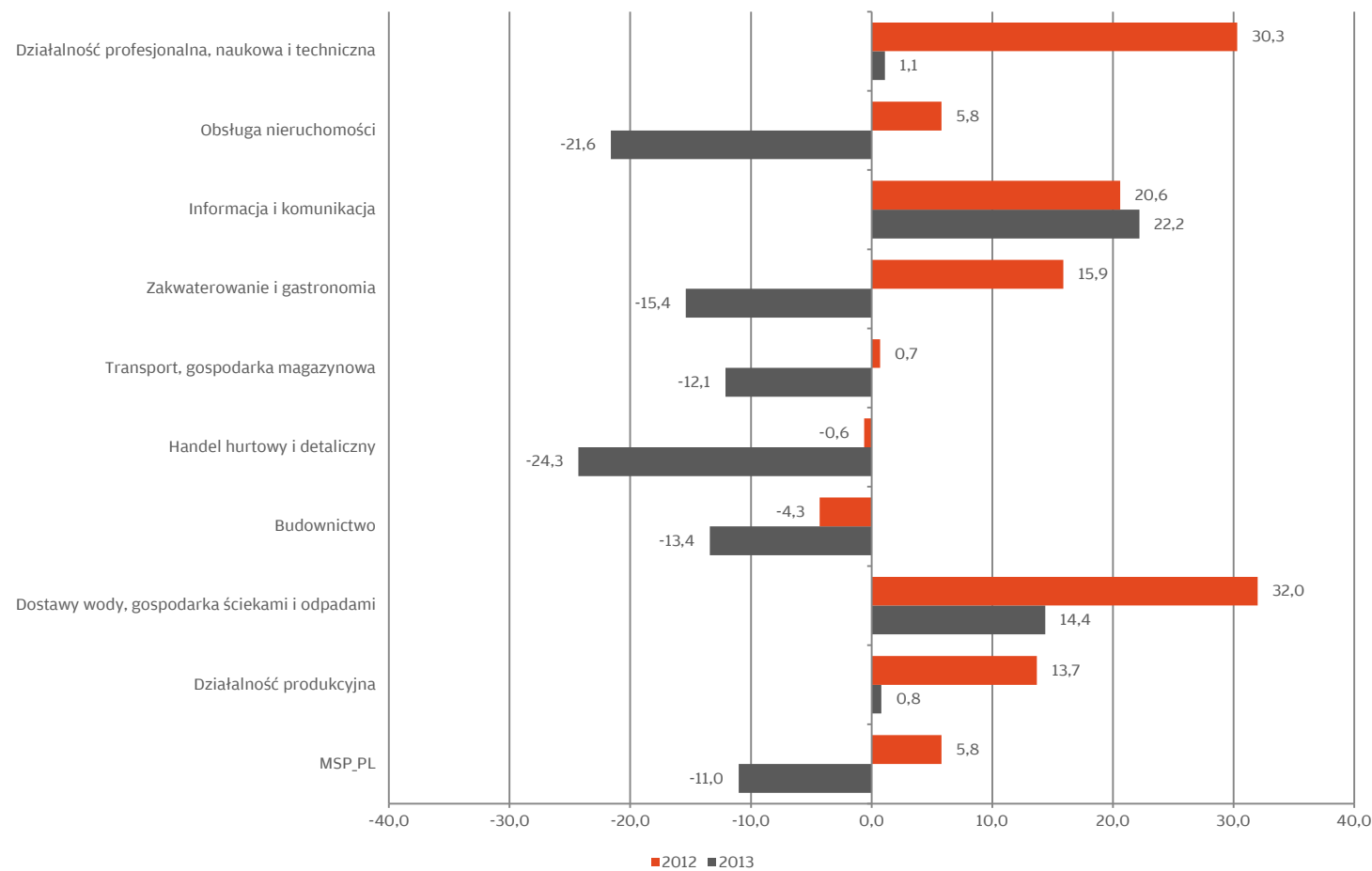
- ◆ Użytecznym narzędziem do analizy wyników badania ankietowego, w którym respondenci mają do wyboru jedną z trzech opcji (pozytywną, negatywną lub neutralną), są wskaźniki koniunktury stosowane w metodzie testu koniunktury.
- ◆ Oblicza się je jako procentowy stosunek różnicy między liczbą odpowiedzi pozytywnych i negatywnych do wszystkich odpowiedzi (po uprzednim odrzuceniu opcji o charakterze neutralnym).
- ◆ Wartości wskaźników są znormalizowane i zawierają się w przedziale od -100 do +100. Wartości wskaźnika powyżej zera wskazują na przewagę odpowiedzi pozytywnych, a poniżej zera - negatywnych. Zerowa wartość wskaźnika oznaczałaby, że odpowiedzi pozytywne i negatywne się równoważą.
- ◆ Im wyższa jest wartość bezwzględna wskaźnika (im bliżej wartości -100 lub +100), tym większa polaryzacja odpowiedzi respondentów na zadane pytanie.
- ◆ Skuteczność wskaźników koniunktury jako jakościowych mierników przebiegu wielu zjawisk gospodarczych potwierdzają liczne badania empiryczne.
- ◆ Szczególnie interesujące jest porównywanie zmian wskaźników koniunktury w kolejnych okresach, ponieważ świadczą one o kierunku tendencji zmian badanego zjawiska.

/ 4.2

Oczekiwania MSP wobec zmiany przychodów ze sprzedaży w 2013 roku

- ◆ Niekorzystna koniunktura makroekonomiczna obserwowana w czasie przeprowadzania badania ankietowego znalazła odzwierciedlenie w jego wynikach. Udział przedsiębiorców z sektora MSP spodziewających się spadku przychodów przewyższał o 11% odsetek firm oczekujących ich wzrostu. Sytuacja była znacznie gorsza niż rok wcześniej, gdy prowadzono analogiczne badanie. Wskaźnik koniunktury w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy obniżył się niemal o 17%.
- ◆ Spośród dziewięciu analizowanych działów gospodarki, w pięciu spodziewany był spadek przychodów, a w czterech ich wzrost. Należy jednak zaznaczyć, że w wypadku dwóch sektorów ze spodziewanym wzrostem przychodów wskaźniki koniunktury były bardzo niskie, na granicy błędu pomiaru.
- ◆ Największymi pesymistami w związku z oczekiwaną zmianą przychodów byli przedsiębiorcy w sektorze handlu i obsługi nieruchomości. Największymi optymistami – przedsiębiorcy zajmujący się informacją i komunikacją.
- ◆ Obniżenie oczekiwań dotyczących dynamiki przychodów w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano niemal we wszystkich działach gospodarki. Prognozy znacząco się poprawiły jedynie w sektorze informacja i komunikacja. Najgłębsze pogorszenie nastrojów związane z kształtowaniem się przychodów odczuły sekcje: zakwaterowanie i gastronomia, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz obsługa nieruchomości.

Wykres 1. Oczekiwania MSP wobec zmiany przychodów ze sprzedaży w 2013 roku

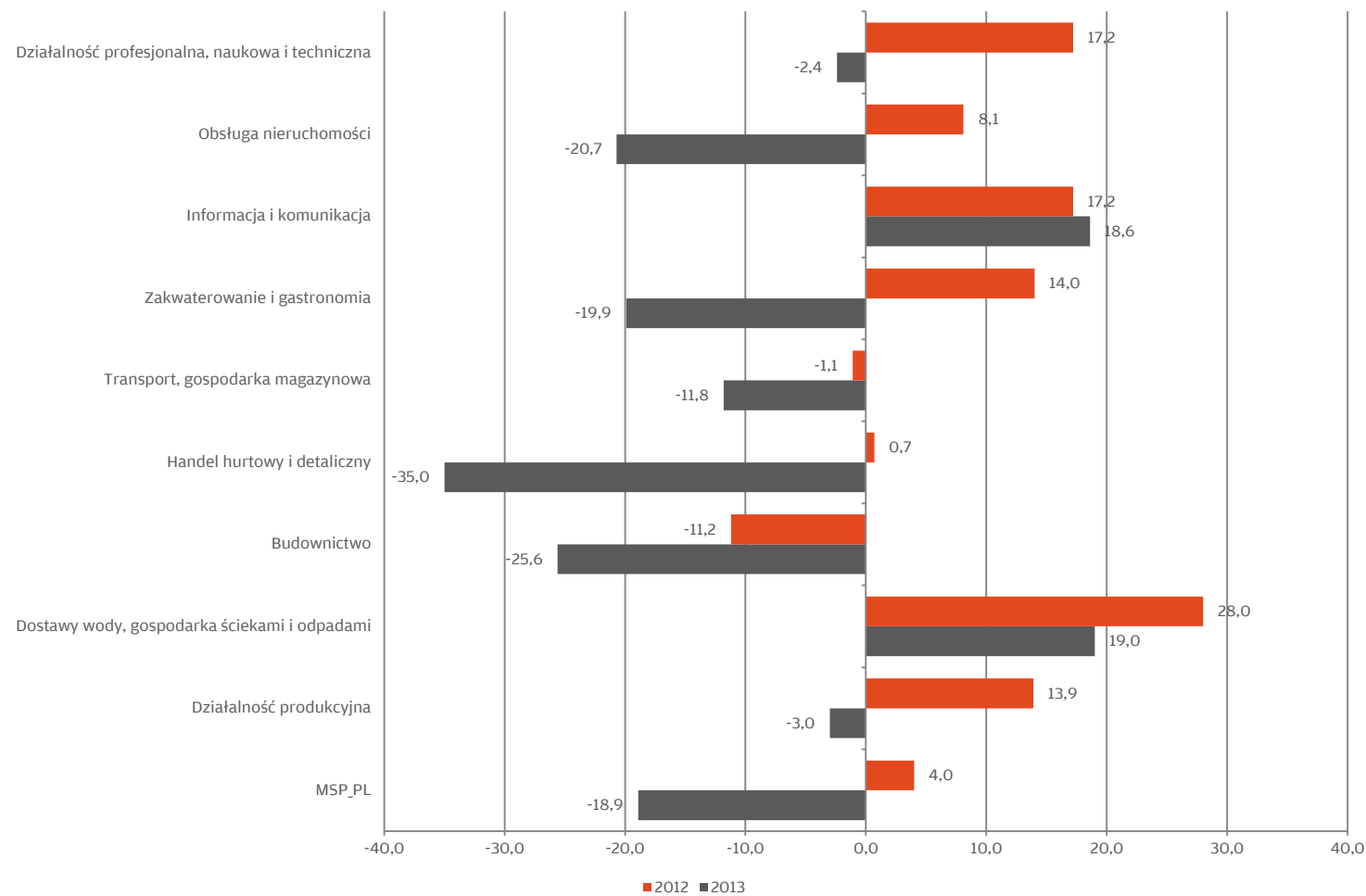

/ 4.3

Oczekiwania MSP wobec zmiany zysków w 2013 roku

- ◆ Bardziej pesymistyczne niż oczekiwania wobec zmiany przychodów okazały się prognozy dotyczące zysków. Udział przedsiębiorców z sektora MSP spodziewających się spadku zysków aż o 18,9% przewyższał odsetek oczekujących ich wzrostu. Sytuację oceniano znacznie gorzej niż w badaniu przeprowadzonym rok wcześniej. Wskaźnik koniunktury w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy obniżył się o prawie 23%.
- ◆ Spośród dziewięciu analizowanych działów gospodarki, aż w siedmiu spodziewany był spadek zysków, a tylko w dwóch ich wzrost. Warto jednak zauważyć, że w wypadku dwóch sektorów ze spodziewanym spadkiem zysków wskaźniki koniunktury były tylko nieznacznie ujemne.
- ◆ Największym pesymizmem co do oczekiwanej zmiany zysków odznaczyli się przedsiębiorcy zajmujący się handlem oraz budownictwem. Należy wspomnieć, że sektor budowlany najsilniej zmagają się ze skutkami spowolnienia gospodarczego. Optymizm wobec zmian zysków był odczuwalny w sekcjach: informacja i komunikacja oraz dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami.
- ◆ Obniżenie oczekiwań dotyczących dynamiki zysków w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano niemal we wszystkich działach gospodarki. Podobnie jak w wypadku dynamiki przychodów, prognozy poprawiły się jedynie w sektorze informacja i komunikacja. Najgłębsze pogorszenie nastrojów związane z kształtowaniem się zysków odnotowano w handlu, zakwaterowaniu i gastronomii oraz obsłudze nieruchomości.

Wykres 2. Oczekiwania MSP wobec zmiany zysków w 2013 roku

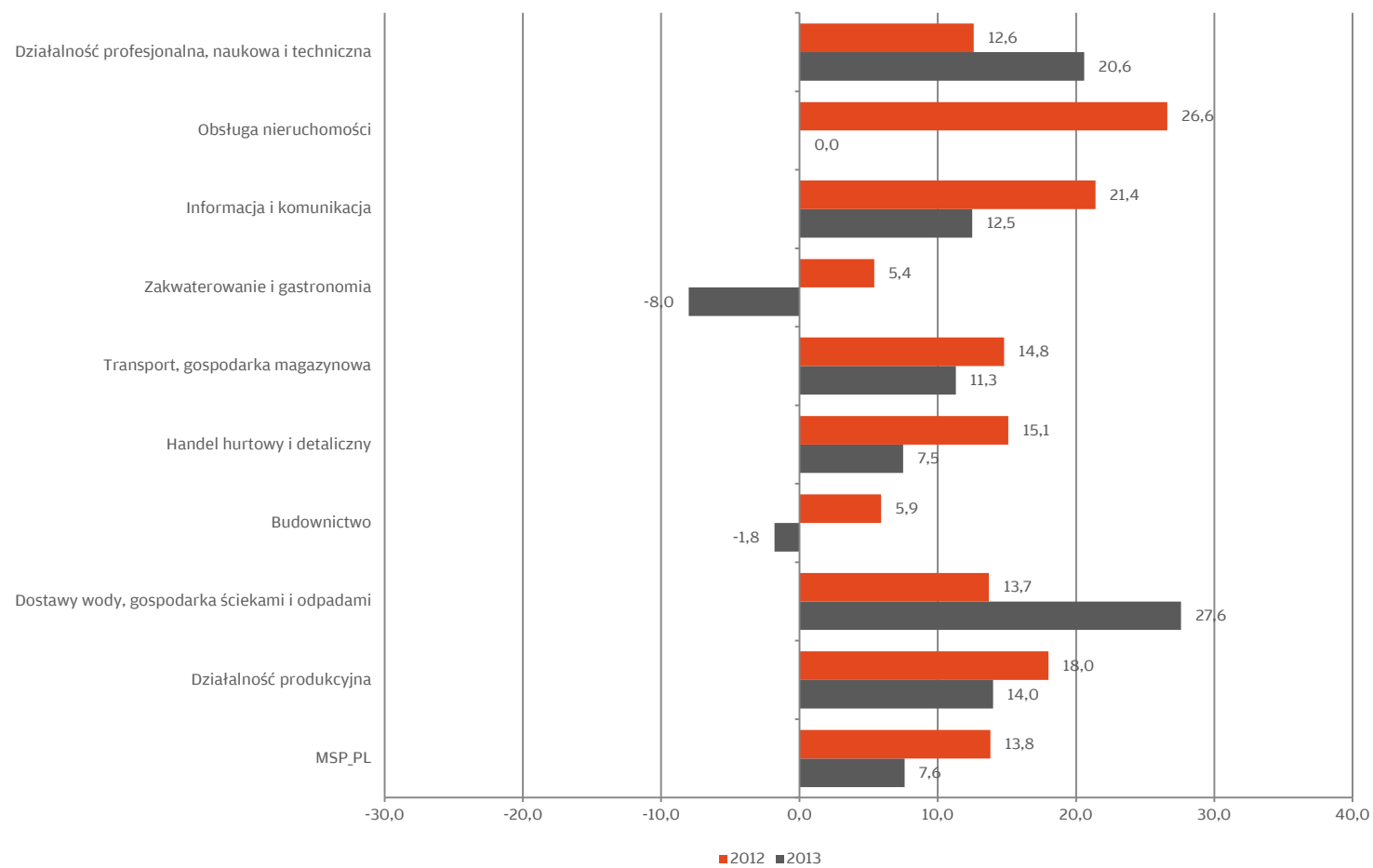

/ 4.4

Oczekiwanie MSP wobec zmian inwestycji w 2013 roku

- ◆ Znacznie lepsze niż oczekiwania co do zmian przychodów i zysków okazały się przewidywania dotyczące zmian w inwestycjach. Udział przedsiębiorców z sektora MSP spodziewających się wzrostu inwestycji przewyższał o 7,6% odsetek firm oczekujących ich spadku. Jest to zaskakujące, gdyż zgodnie z prognozami makroekonomicznymi w roku 2013 nakłady inwestycyjne w gospodarce spadną, podobnie jak w roku poprzednim. W ocenie przedsiębiorców sytuacja była jednak gorsza niż rok wcześniej, wskaźnik koniunktury w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy obniżył się o ponad 6%.
- ◆ Spośród dziewięciu analizowanych działów gospodarki, aż w siedmiu spodziewany był wzrost inwestycji, a jedynie w dwóch ich spadek. Warto jednak zauważyć, że w wypadku jednego z sektorów, w których prognozowano spadek inwestycji, wskaźnik koniunktury był tylko nieznacznie ujemny.
- ◆ Największy optymizm w związku z oczekiwaną zmianą w inwestycjach charakteryzował przedsiębiorców zajmujących się dostawami wody, gospodarką ściekami i odpadami oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną. Pesymizmem odznaczyli się przedsiębiorcy w sekcjach zakwaterowanie i gastronomia oraz budownictwo.
- ◆ Obniżenie oczekiwań dotyczących zmian inwestycji w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano niemal we wszystkich działach gospodarki. Prognozy poprawiły się jedynie w sektorze dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Najgłębsze pogorszenie nastrojów związane ze zmianami w inwestycjach wystąpiło w obsłudze nieruchomości oraz zakwaterowaniu i gastronomii.

Wykres 3. Oczekiwania MSP wobec zmian inwestycji w 2013 roku

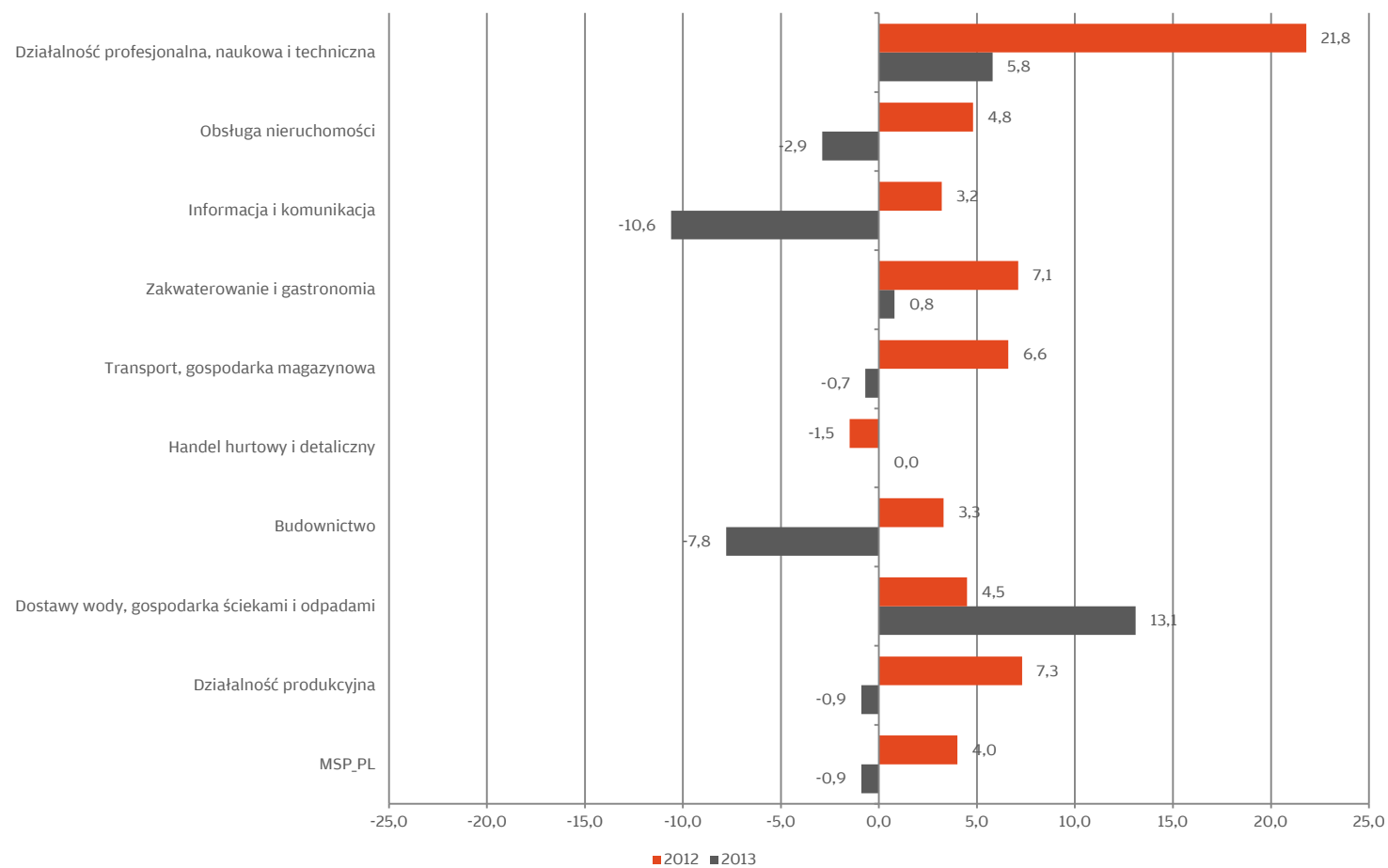

/ 4.5

Oczekiwania MSP wobec zmiany poziomu zatrudnienia w 2013 roku

- ◆ Prognozy przedsiębiorstw dotyczące poziomu zatrudnienia były nieznacznie negatywne. Udział przedsiębiorców z sektora MSP spodziewających się spadku zatrudnienia przewyższał o 0,9% odsetek firm oczekujących jego wzrostu. Sytuacja była gorsza niż rok wcześniej, gdy prowadzono analogiczne badanie. Wskaźnik koniunktury w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy obniżył się o prawie 5%. Odzwierciedla to obserwowane w tym okresie zmiany na rynku pracy (wzrost stopy bezrobocia oraz spadek liczby pracujących w przedsiębiorstwach).
- ◆ Spośród dziewięciu analizowanych działów gospodarki, aż w pięciu spodziewany był spadek zatrudnienia, w trzech jego wzrost, a w jednym odpowiedzi pozytywne i negatywne równoważyły się, co może świadczyć o stabilizacji poziomu zatrudnienia. Warto zwrócić uwagę, że w wypadku trzech sektorów wskaźniki koniunktury były bardzo niskie, a ich wartości nie przekraczały 1%.
- ◆ Największym pesymizmem co do oczekiwanej zmiany zatrudnienia odznaczali się przedsiębiorcy z sekcji informacja i komunikacja. Największy optymizm wyróżniał przedsiębiorstwa zajmujące się dostawami wody, gospodarką ściekami i odpadami. Stabilizacji poziomu zatrudnienia spodziewali się przedsiębiorcy w firmach handlowych.
- ◆ Obniżenie oczekiwań dotyczących zmian zatrudnienia w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w siedmiu działach gospodarki. Prognozy poprawiły się jedynie w sektorze dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz w handlu. Najgłębsze pogorszenie nastrojów związane z kształtowaniem się zatrudnienia odnotowano w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz w sekcji informacja i komunikacja.

Wykres 4. Oczekiwania MSP wobec zmiany poziomu zatrudnienia w 2013 roku

5

INWESTYCJE

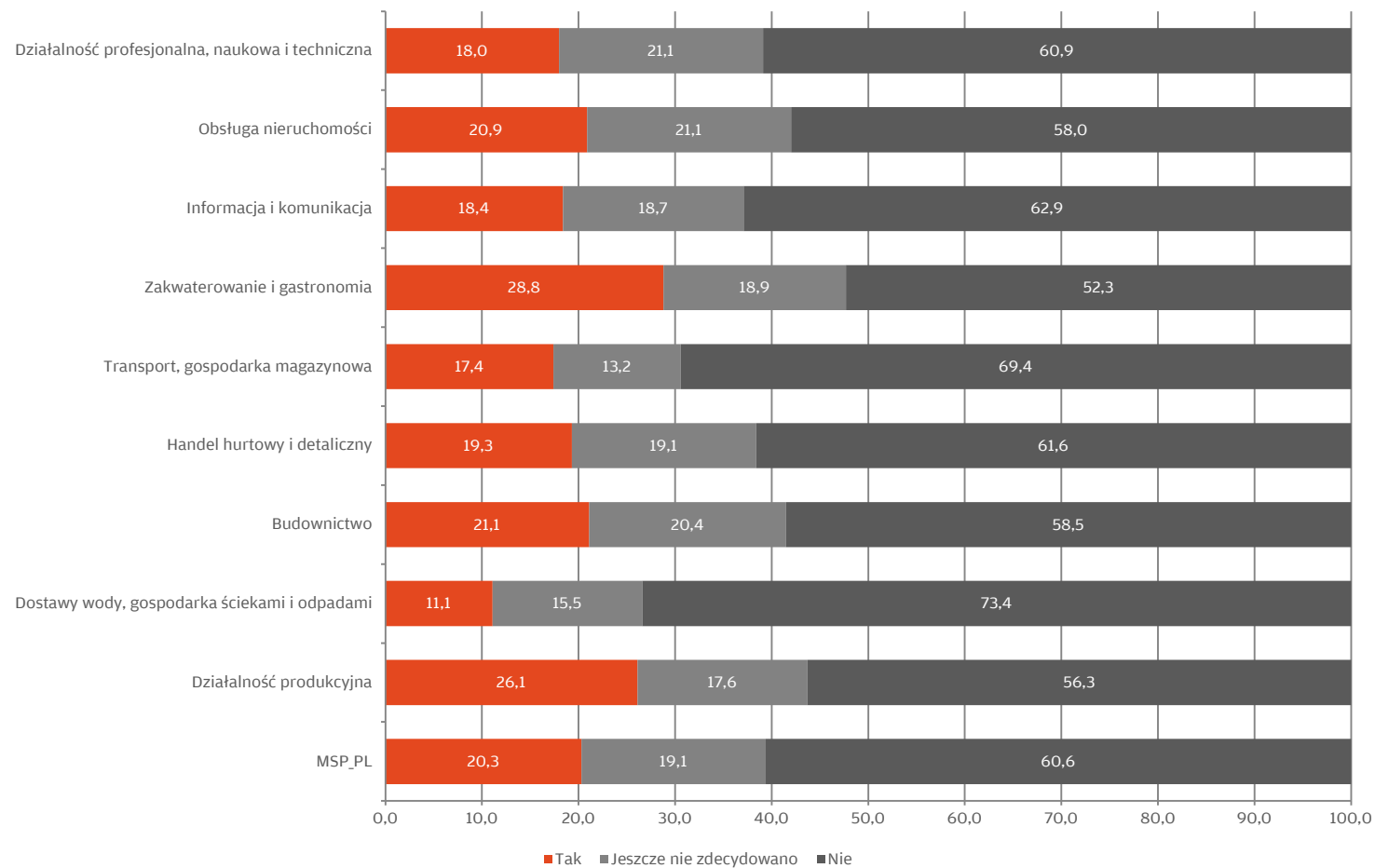
I INNOWACYJNOŚĆ

/ 5.1

Czy przedsiębiorstwo realizuje lub planuje inwestycje w 2013 roku?

- ◆ W czasie gdy prowadzono badanie, tj. między 26 kwietnia a 1 sierpnia, ponad 60% przedsiębiorców z sektora MSP deklaroowało, że nie dokona w tym roku żadnych inwestycji. Jednak udział przedsiębiorstw, które nie poniosą w 2013 roku nakładów na inwestycje, będzie z pewnością większy, gdyż prawie 1/5 respondentów w trakcie przeprowadzanego z nimi wywiadu nie podjęła jeszcze decyzji co do wydatków na ten cel.
- ◆ We wszystkich analizowanych sektorach gospodarki odsetek firm, które nie zamierzały podejmować wysiłku inwestycyjnego, przekraczał poziom 50%.
- ◆ Największy udział przedsiębiorców zapowiadających wstrzymanie nakładów na inwestycje odnotowano w sekcjach: dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz transport i gospodarka magazynowa.
- ◆ Najwyższy odsetek przedsiębiorców, którzy planowali inwestycje lub właśnie je realizowali, odnajdujemy w zakwaterowaniu i gastronomii oraz przemyśle.
- ◆ Zaniechanie inwestycji, choć w pewnym stopniu wynika z dekonjunkury oraz przedłużającej się na rynku niepewności, stawia pod dużym znakiem zapytania możliwości rozwojowe przedsiębiorstw w najbliższej przyszłości.

Wykres 5. Czy przedsiębiorstwo realizuje lub planuje inwestycje w 2013 roku?

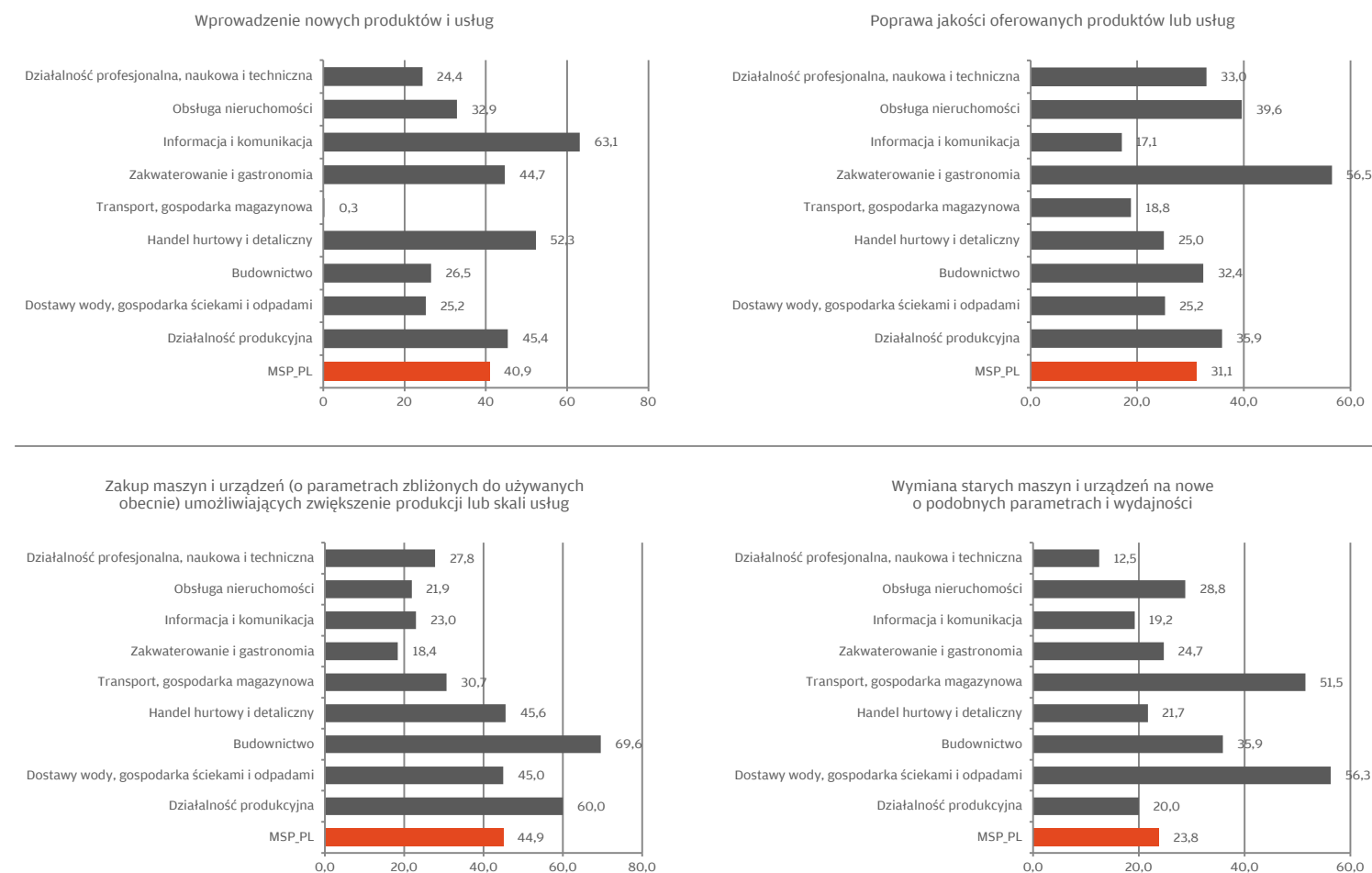

/ 5.2

Priorytety działań inwestycyjnych w 2013 roku

- ◆ Spośród przedsiębiorstw, które zamierzają podjąć w 2013 roku inwestycje, najwięcej zdecydowało się zainwestować w zakup urządzeń pozwalających zwiększyć skalę działalności. Wiele firm planuje także wprowadzić nowe produkty i usługi, poprawić jakość oferowanych produktów lub usług oraz wymienić stare maszyny i urządzenia na nowe o parametrach zbliżonych do używanych obecnie.
- ◆ Pomimo dekonunktury w budownictwie i przemyśle, przedsiębiorstwa właśnie z tych sektorów najczęściej decydują się na zakup nowych maszyn i urządzeń umożliwiających rozszerzenie działalności.
- ◆ Wprowadzeniem nowych produktów i usług w największym stopniu są zainteresowani przedsiębiorcy z sektora informacja i komunikacja. Najrzadziej decydują się na to przedsiębiorstwa zajmujące się transportem i gospodarką magazynową. Wynika to przede wszystkim ze specyfiki tej działalności.
- ◆ Wśród respondentów deklarujących inwestycje w poprawę jakości, najmniejszą wagę do tego zagadnienia przywiązują przedsiębiorcy z sektorów informacja i komunikacja oraz transport i gospodarka magazynowa. Może to budzić zdziwienie, gdyż obie branże są postrzegane jako sekcje o dużym natężeniu konkurencji. Na sporą konkurencję są także narażone firmy zajmujące się zakwaterowaniem i gastronomią, jednak to właśnie ten sektor najczęściej deklaruje inwestycje w poprawę jakości oferowanych usług.
- ◆ Inwestycje w wymianę starych maszyn i urządzeń na nowe o podobnych parametrach i wydajności w największym stopniu planują przedstawiciele sekcji: dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz transport i gospodarka magazynowa. Można z tego wnioskować, że we własnej ocenie dysponują oni najbardziej przestarzałym lub zużyтым majątkiem produkcyjnym.

Wykres 6. Priorytety działań inwestycyjnych w 2013 roku

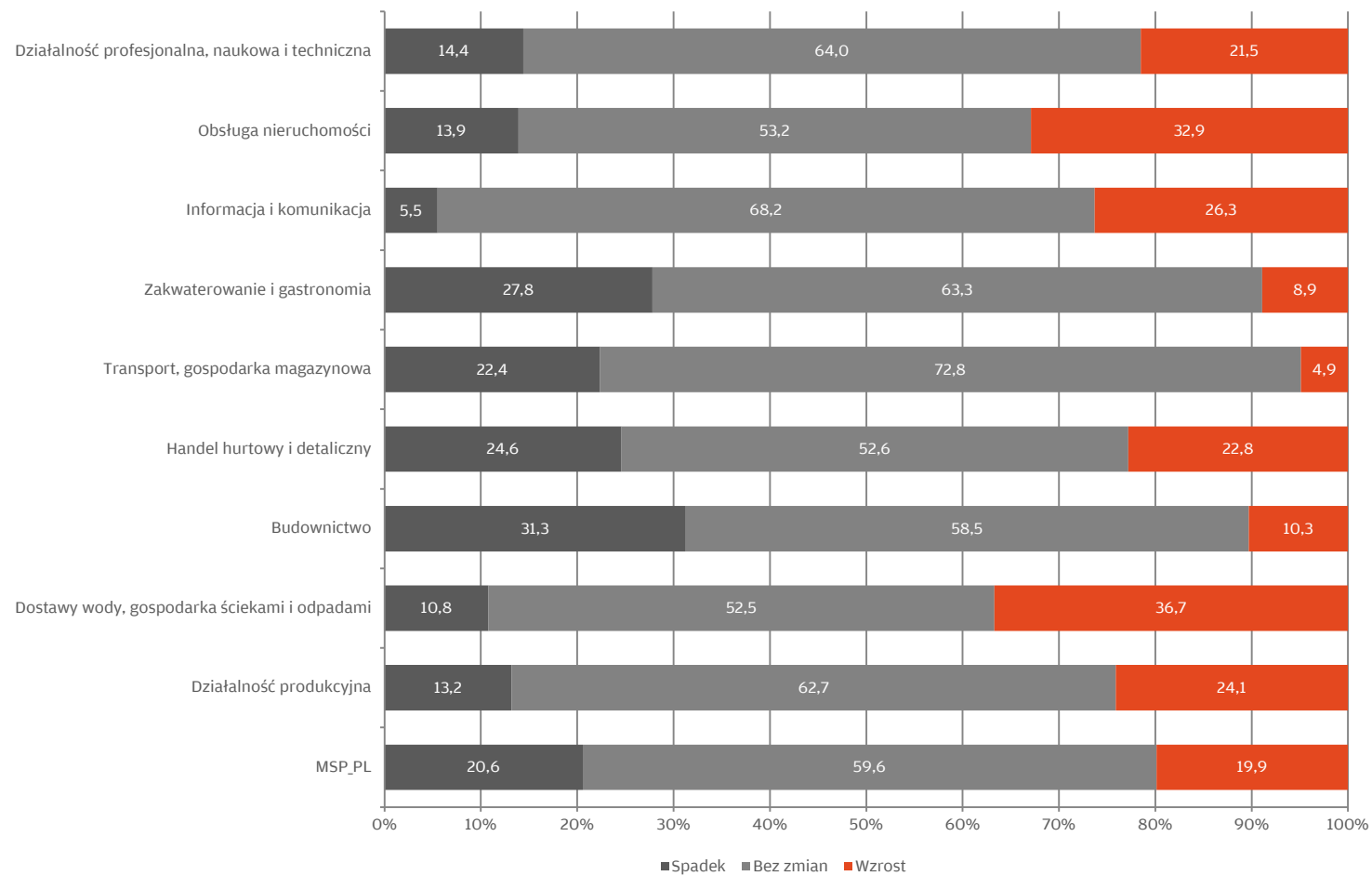

/ 5.3

Plany MSP dotyczące zmian inwestycji w badania i rozwój w 2013 roku

- ◆ Znacząca większość firm z sektora MSP ocenia, że w porównaniu z rokiem poprzednim poziom inwestycji w badania i rozwój się nie zmieni. Nieznacznie przeważającą tendencją jest pesymizm respondentów. Przedsiębiorców zapowiadających zmniejszenie inwestycji w B+R jest prawie o 1% więcej niż deklarujących ich zwiększenie.
- ◆ Najwyższy odsetek firm planujących wzrost inwestycji w badania i rozwój odnotowano w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami oraz w obsłudze nieruchomości. Najniższy - w transporcie i gospodarce magazynowej oraz w zakwaterowaniu i gastronomii.
- ◆ Najwyższy udział przedsiębiorców przewidujących zmniejszenie inwestycji w B+R odnajdziemy w budownictwie oraz zakwaterowaniu i gastronomii. Najniższy - w informacji i komunikacji oraz w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami.
- ◆ W pięciu, spośród dziewięciu analizowanych, sektorach odpowiedzi pozytywne przeważały nad negatywnymi. W pozostałych czterech więcej przedsiębiorców spodziewało się spadku inwestycji w badania i rozwój niż wzrostu.
- ◆ Największa przewaga odpowiedzi zapowiadających wzrost inwestycji nad opiniami przewidującymi ich spadek wystąpiła w sekcjach: dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz informacja i komunikacja. Największą przewagę odpowiedzi negatywnych nad pozytywnymi odnotowano w budownictwie oraz zakwaterowaniu i gastronomii.

Wykres 7. Plany MSP dotyczące zmian inwestycji w badania i rozwój w 2013 roku

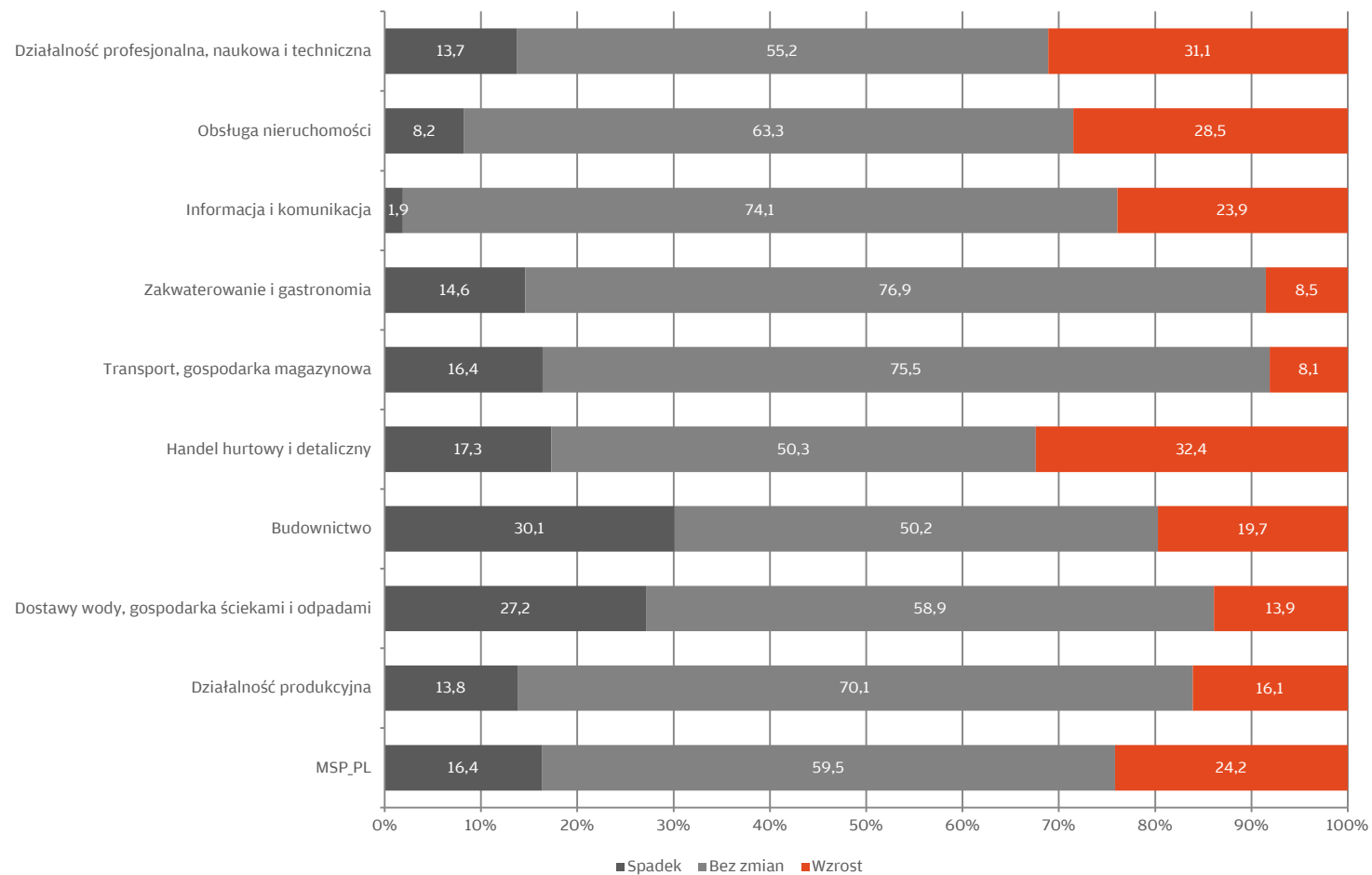

/ 5.4

Plany MSP wobec zmian w zakupie nowych technologii i licencji w 2013 roku

- ◆ Przedstawiciele większości firm oceniają, że w porównaniu z rokiem poprzednim poziom wydatków przeznaczonych na zakup nowych technologii i licencji się nie zmieni. Wśród respondentów przeważają jednak opinie optymistyczne. Przedsiębiorców zainteresowanych zwiększeniem nakładów na takie inwestycje jest o 7,8% więcej niż zapowiadających ich zmniejszenie.
- ◆ Najwyższy odsetek firm zamierzających więcej inwestować w nowe technologie i licencje odnajdziemy w handlu oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Najniższy – w transporcie i gospodarce magazynowej oraz w zakwaterowaniu i gastronomii.
- ◆ Najwyższy udział firm planujących mniejszy zakup nowych technologii i licencji odnotowano w budownictwie oraz dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami. Najniższy – w informacji i komunikacji oraz w obsłudze nieruchomości.
- ◆ W pięciu, spośród dziewięciu analizowanych, sektorach odpowiedzi pozytywne przeważały nad negatywnymi. W pozostałych czterech dużo częściej przedsiębiorcy deklarowali mniejsze nakłady na nowe technologie i licencje.
- ◆ Największa przewaga odpowiedzi zapowiadających wzrost takich inwestycji nad odpowiedziami zapowiadającymi ich spadek wystąpiła w sektorze informacja i komunikacja oraz w obsłudze nieruchomości. Największą przewagę odpowiedzi negatywnych nad pozytywnymi odnotowano w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami oraz budownictwie.

Wykres 8. Plany MSP wobec zmian w zakupie nowych technologii i licencji w 2013 roku

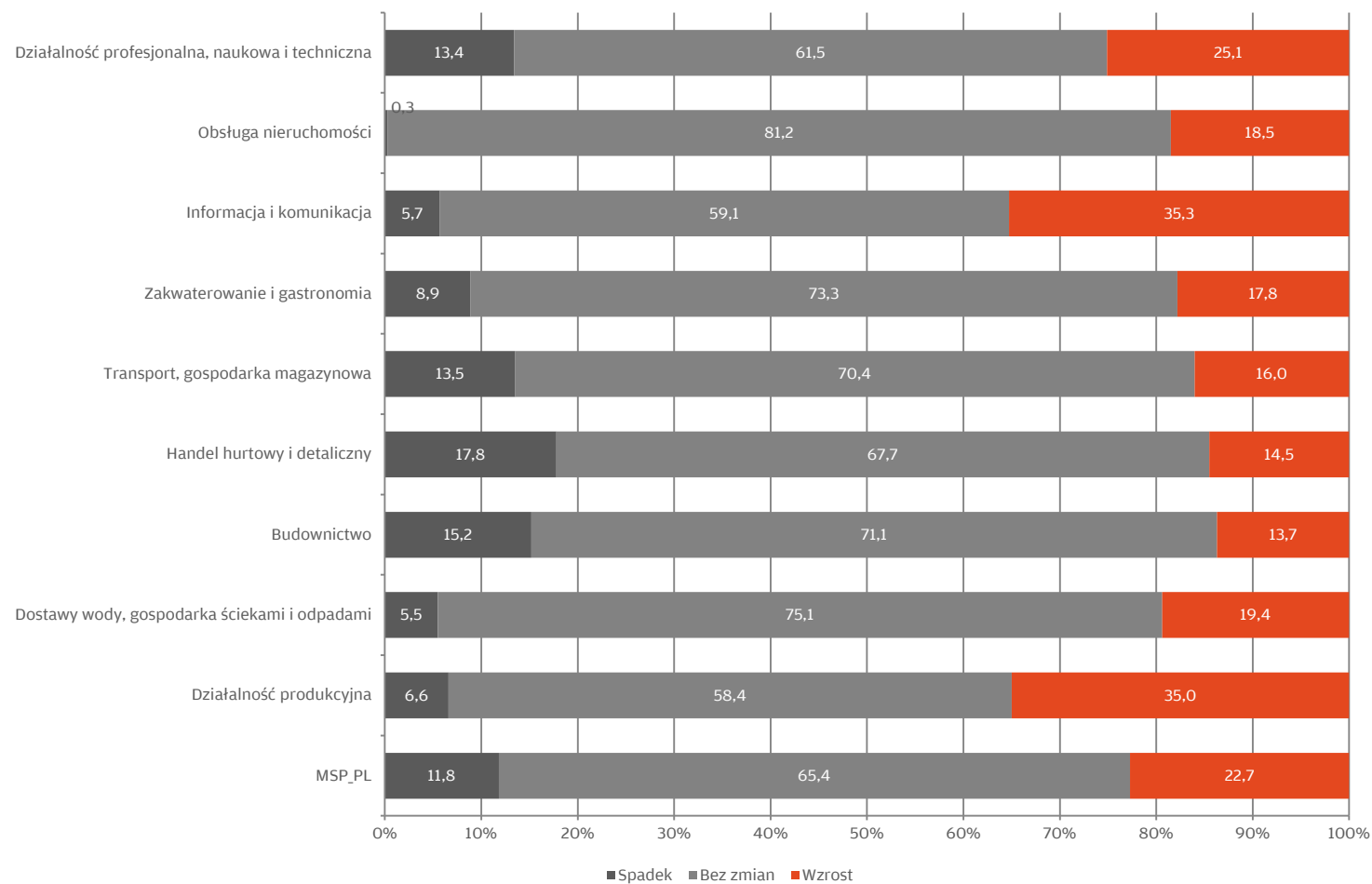

/ 5.5

Plany MSP wobec zmian we wdrażaniu własnych technologii w 2013 roku

- ◆ Znacząca większość przedsiębiorców z sektora MSP nie przewiduje zmian we wdrażaniu własnych technologii w porównaniu z rokiem poprzednim. Wśród respondentów przeważają jednak opinie optymistyczne - przedsiębiorstw planujących zwiększenie liczby wdrożeń jest prawie o 11% więcej niż spodziewających się ich zmniejszenia.
- ◆ Najwyższy odsetek przedsiębiorców skłonnych do częstszego wdrażania własnych technologii odnajdziemy w informacji i komunikacji oraz w przemyśle. Najniższy - w sektorach budownictwo i handel.
- ◆ Najwyższy udział przedsiębiorstw spodziewających się spadku liczby wdrożeń odnotowano w handlu oraz budownictwie. Tylko nieznaczny spadek przewidują firmy związane z obsługą nieruchomości. Można przypuszczać, że ten sektor w ogóle cechuje się małą liczbą wdrożeń własnych technologii, dlatego przewidywanie spadku jest bezzasadne. Niskim udziałem odznaczały się sekcje: dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz informacja i komunikacja.
- ◆ W aż siedmiu, spośród dziewięciu analizowanych, sektorach odpowiedzi pozytywne przeważały nad negatywnymi. Tylko w dwóch większość przedsiębiorców spodziewała się mniejszej skali wdrożeń własnych technologii.
- ◆ Największa przewaga odpowiedzi przewidujących wzrost liczby wdrożeń nad odpowiedziami przewidującymi ich spadek wystąpiła w sekcji informacja i komunikacja oraz w przemyśle. Odpowiedzi negatywne największą przewagą zyskały w handlu i budownictwie.

Wykres 9. Plany MSP wobec zmian we wdrażaniu własnych technologii w 2013 roku

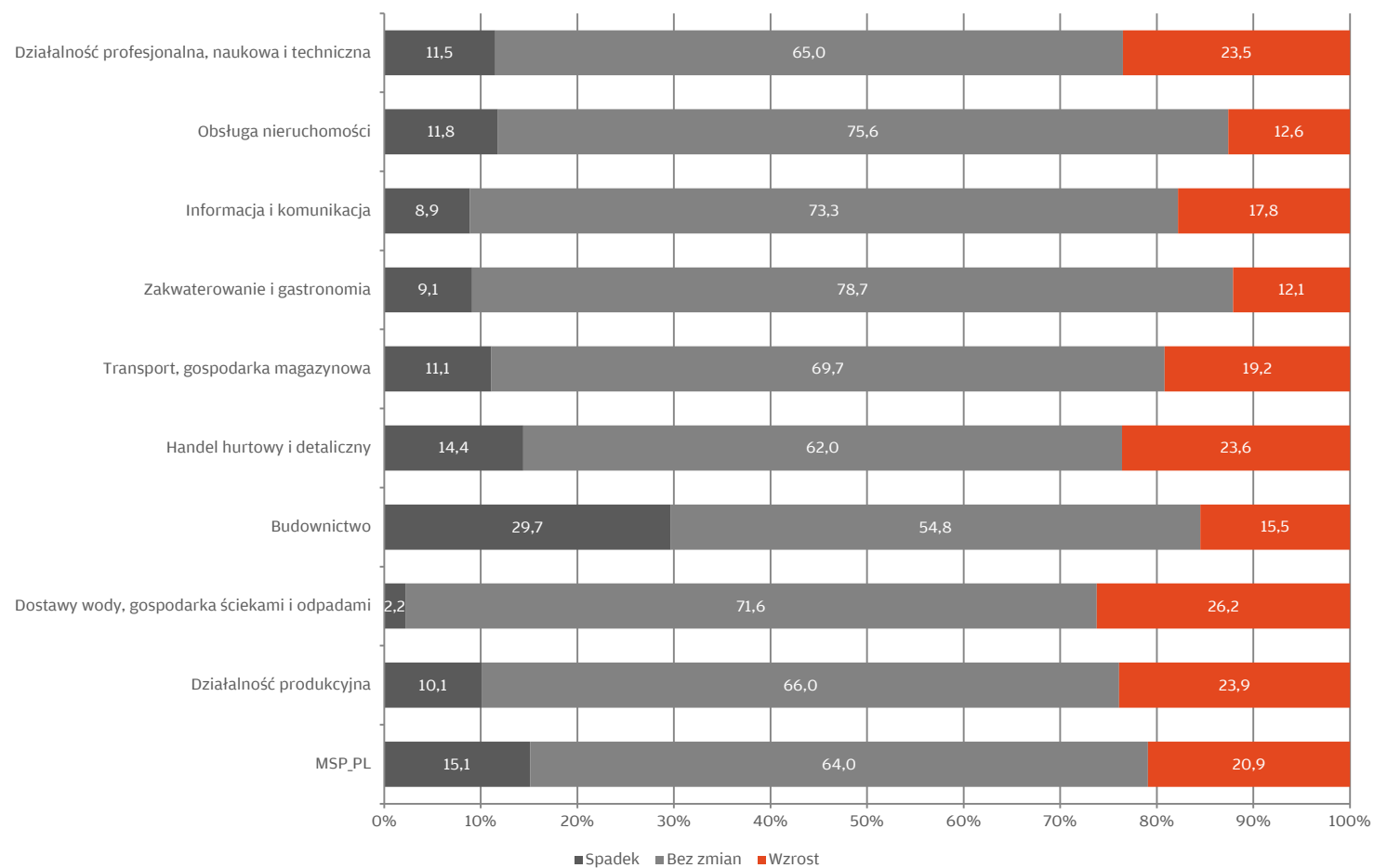

/ 5.6

Plany MSP wobec zmian inwestycji w bardziej innowacyjne czynniki produkcji w 2013 roku

- ◆ Przedstawiciele większości firm oceniają, że w porównaniu z rokiem poprzednim nie zmieni się poziom inwestowania w bardziej innowacyjne środki produkcji (maszyny, urządzenia, linie produkcyjne, sprzęt IT, środki transportu itp.). Przeważającą tendencją jest jednak optymizm respondentów. Przedsiębiorców przewidujących wzrost nakładów na modernizację jest o 5,8% więcej niż spodziewających się ich spadku.
- ◆ Najwyższy odsetek firm oczekujących zwiększenia takich inwestycji odnotowano w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami oraz w przemyśle. Najniższy – w zakwaterowaniu i gastronomii oraz w obsłudze nieruchomości.
- ◆ Najwyższy udział przedsiębiorstw planujących zmniejszyć wydatki na nowocześniejsze środki produkcji odnajdziemy w budownictwie. Najniższy – w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami oraz w informacji i komunikacji.
- ◆ W aż ośmiu, spośród dziewięciu analizowanych, sektorach przewagę zyskały firmy, które planują zwiększyć inwestycje w bardziej innowacyjne środki produkcji. Tylko w jednym przedsiębiorcy częściej deklarują ich zmniejszenie.
- ◆ Największa przewaga odpowiedzi zapowiadających wzrost inwestycji nad odpowiedziami zapowiadającymi ich spadek wystąpiła w przemyśle oraz sekcji dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami. Sektorem, w którym odpowiedzi negatywne przeważały nad pozytywnymi, było budownictwo.

Wykres 10. Plany MSP wobec zmian inwestycji w bardziej innowacyjne czynniki produkcji w 2013 roku

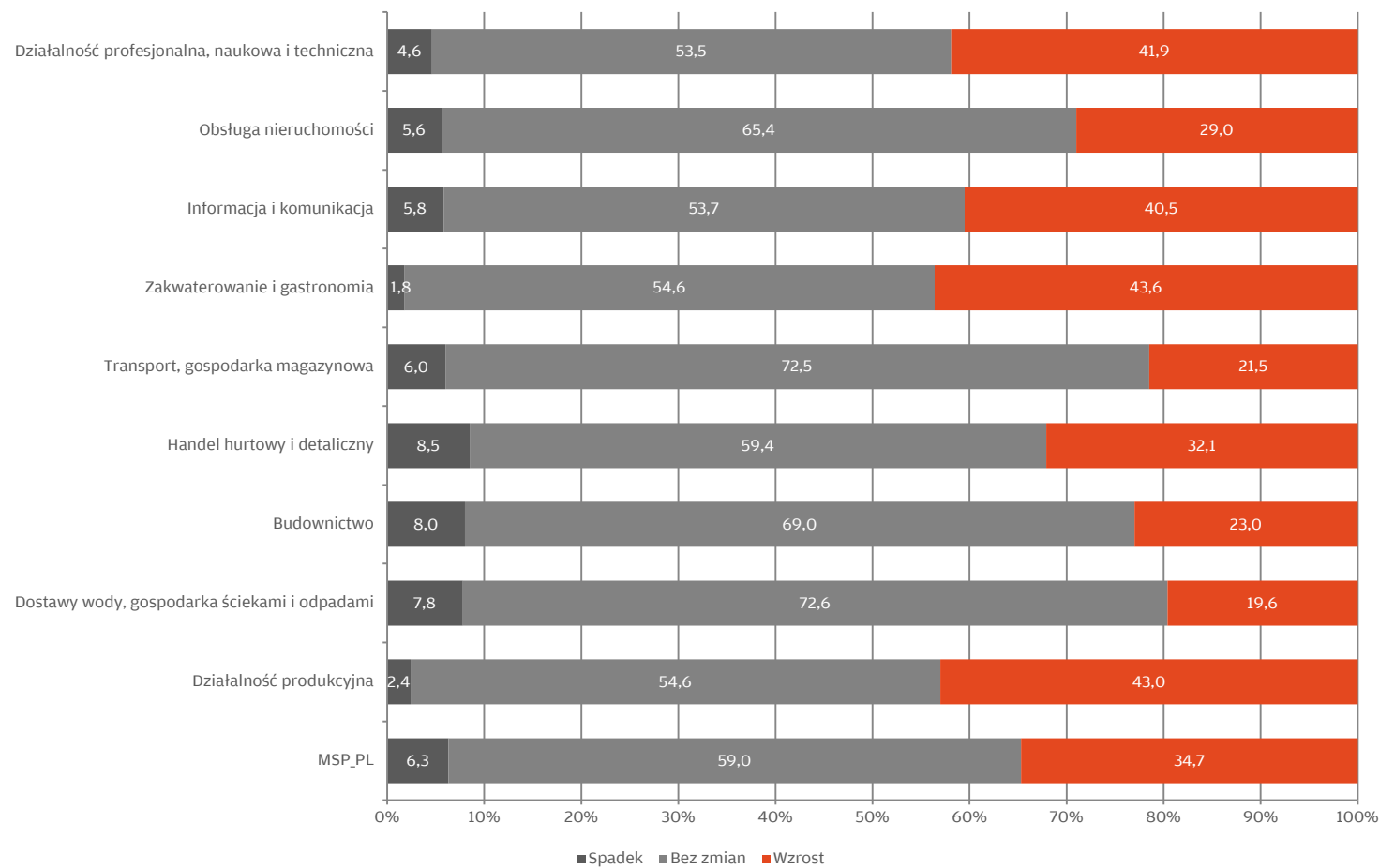

/ 5.7

Plany MSP wobec zmian w rynkowej ofercie nowych produktów lub usług w 2013 roku

- ◆ Znacząca większość przedsiębiorców przewiduje, że w porównaniu z rokiem poprzednim nie zmieni się liczba wprowadzanych na rynek nowych produktów lub usług. Wyraźnie zaznacza się przy tym jednak optymizm respondentów. Przedsiębiorców deklarujących zwiększenie oferty jest o 28,4% więcej niż planujących jej zmniejszenie.
- ◆ Najwyższy odsetek firm zapowiadających bogatszą na rynku ofertę nowych produktów lub usług odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii oraz w przemyśle. Najniższy - w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami oraz w transporcie i gospodarce magazynowej.
- ◆ Udział przedsiębiorców planujących zmniejszenie nowej oferty był stosunkowo niski i nie przekraczał kilku procent. Najwyższym udziałem odznaczały się handel i budownictwo, najniższym - zakwaterowanie i gastronomia oraz przemysł.
- ◆ We wszystkich dziewięciu analizowanych sektorach odpowiedzi pozytywne przeważały nad negatywnymi.
- ◆ Największa przewaga odpowiedzi przewidujących zwiększenie rynkowej oferty nad odpowiedziami przewidującymi jej zmniejszenie wystąpiła w zakwaterowaniu i gastronomii oraz w przemyśle.

Wykres 11. Plany MSP wobec zmian w rynkowej ofercie nowych produktów lub usług w 2013 roku

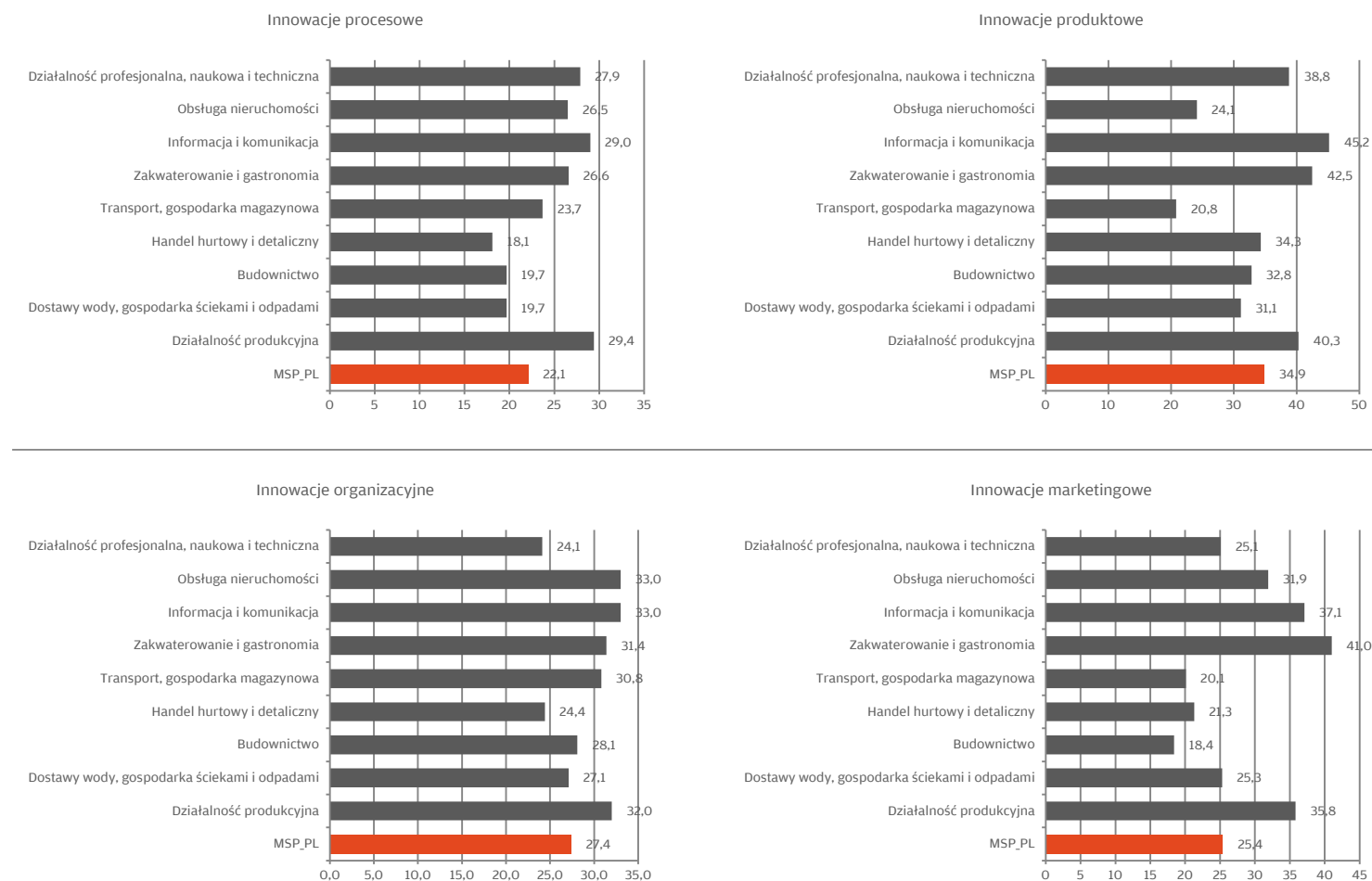

/ 5.8

Innowacje wdrożone przez MSP w latach 2010-2012

- ◆ W roku 2013 w sektorze MSP 51,2% przedsiębiorstw deklaroowało, że wprowadziło w poprzednich dwóch latach innowacje. W 2012 było ich 53,5%, a w 2011 – 52,6%. Tak więc udział innowacyjnych firm się nie zmienił, wahania są tu nieznaczne.
- ◆ W skali całego sektora MSP największą grupę wdrożonych innowacji stanowią innowacje produktowe (wdrożyło je 34,9% przedsiębiorstw), a najmniejszą – innowacje procesowe (22,1% firm).
- ◆ Spośród przedsiębiorstw wdrażających innowacje produktowe, najczęściej wprowadzały je sekcje: informacja i komunikacja oraz zakwaterowanie i gastronomia. W pierwszym z tych sektorów, opartym na nowoczesnych, zaawansowanych technologicznie i stale udoskonalanych urządzeniach, wdrażanie takich innowacji należy postrzegać jako warunek niezbędny przetrwania na rynku.
- ◆ Odsetek firm deklaruujących wprowadzenie innowacji organizacyjnych jest raczej wyrównany w większości rodzajów działalności. Jedynie w handlu oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej udział firm wdrażających takie innowacje jest zauważalnie niższy.
- ◆ Znaczącym liderem wśród sektorów wdrażających innowacje marketingowe jest zakwaterowanie i gastronomia. Na drugim biegunie znalazło się budownictwo, w którym odnotowano ponad dwukrotnie niższy odsetek firm wprowadzających tego rodzaju innowacje.
- ◆ Największy udział przedsiębiorstw wdrażających innowacje procesowe odnajdujemy w przemyśle, a niewiele mniejszy w informacji i komunikacji. Odsetek ten był o ok. 10% niższy w handlu, budownictwie oraz w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami.
- ◆ Sumując wszystkie rodzaje innowacji, najbardziej innowacyjne okazały się informacja i komunikacja oraz zakwaterowanie i gastronomia, a najmniej – transport i gospodarka magazynowa oraz handel.

Wykres 12. Innowacje wdrożone przez MSP w latach 2010-2012

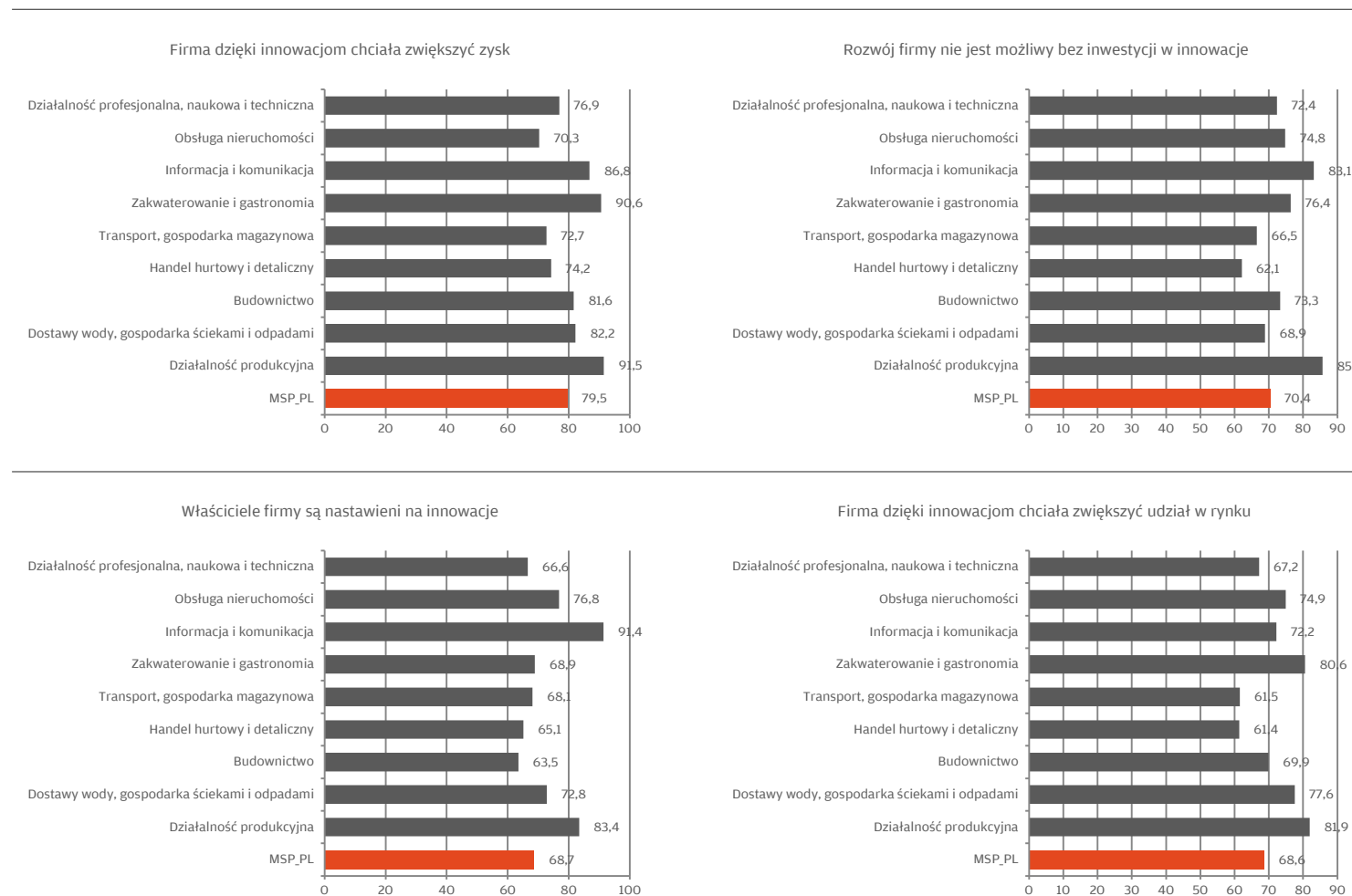

/ 5.9

Przyczyny wdrażania innowacji w przedsiębiorstwie

- ◆ Jako najważniejsze przesłanki dla wdrażania innowacji przedsiębiorcy wskazują: chęć zwiększenia zysku, brak możliwości rozwoju bez dokonywania innowacji, proinnowacyjne nastawienie właścicieli firmy oraz chęć zwiększenia udziałów w rynku. Kolejność tych przyczyn nie zmieniła się w porównaniu z badaniem z poprzedniego roku.
- ◆ Dążenie do zwiększenia zysku, jako przesłankę wdrażania innowacji, wskazywało najwięcej przedsiębiorstw przemysłowych oraz zajmujących się zakwaterowaniem i gastronomią. Najniższy odsetek takich wskazań odnotowano w obsłudze nieruchomości.
- ◆ Innowacje, jako warunek przesądzający o możliwości funkcjonowania na rynku, wskazywało najwięcej firm przemysłowych. W sektorze handlowym ta motywacja jest odczuwana przez przedsiębiorców w najmniejszym stopniu.
- ◆ Nastawienie właścicieli firm, a więc czynnik pozarynkowy jako przesłanka innowacyjności, to najczęstsze wskazania w firmach związanych z informacją i komunikacją. Najniższy odsetek takich wskazań odnotowano w budownictwie. Należy jednak pamiętać, że – tak jak w wypadku innych przyczyn wdrażania innowacji – czynnikowi temu mogły towarzyszyć również inne przesłanki. Tak więc proinnowacyjne nastawienie właścicieli jedynie wzmacnia dążenia przedsiębiorstw do unowocześniania sposobu działania.
- ◆ Podobnie jak dążenie do zwiększenia zysku, również chęć zwiększenia rynkowych udziałów, to najważniejsza przesłanka innowacyjności dla firm przemysłowych oraz zajmujących się zakwaterowaniem i gastronomią. Sektorowe rozkłady deklarowanych chęci zwiększenia zysku oraz zwiększenia udziałów rynkowych są silnie skorelowane.

Wykres 13. Przyczyny wdrażania innowacji w przedsiębiorstwie

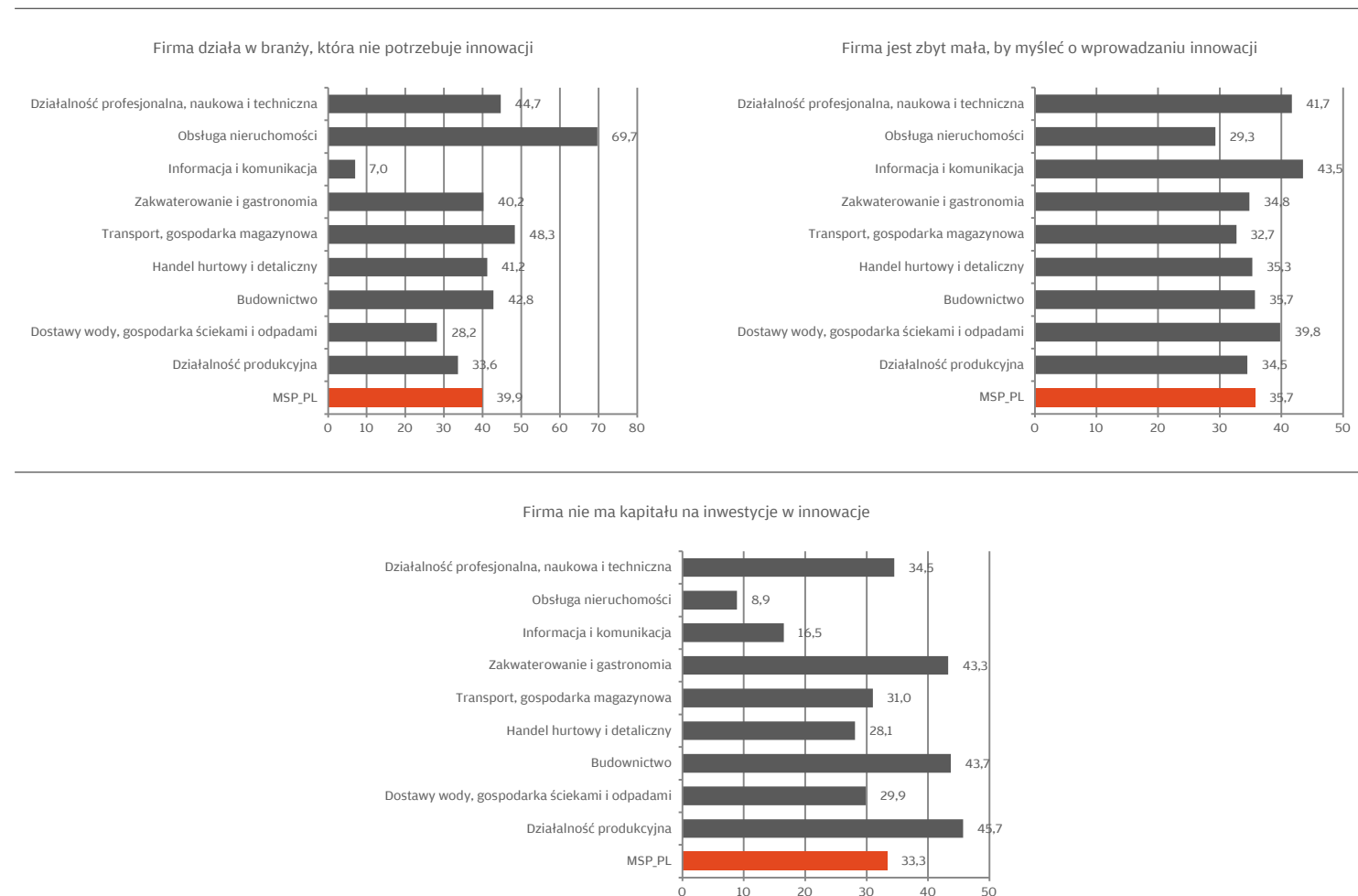

/ 5.10

Przyczyny niewdrażania innowacji w przedsiębiorstwie

- ◆ Najważniejsze powody, dla których firmy nie podejmują wysiłku innowacyjnego, to – zdaniem przedsiębiorców – przeświadczenie o funkcjonowaniu w branży, która nie potrzebuje innowacji, zbyt mała wielkość firmy oraz brak kapitału na inwestycje związane z innowacyjnością. Przyczyny te również w poprzednich latach były wymieniane jako najważniejsze.
- ◆ Przekonanie o braku konieczności wdrażania innowacji jest najsilniejsze wśród przedsiębiorców zajmujących się obsługą nieruchomości. Najniższy odsetek takich deklaracji odnajdujemy w sektorze informacja i komunikacja. Wyniki te można traktować jako niemal intuicyjne, ze względu na specyficzny charakter obu rodzajów działalności.
- ◆ Zbyt mały rozmiar prowadzonej działalności, jako przyczynę braku innowacyjności, wskazywały najczęściej firmy w sekcjach: informacja i komunikacja oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. To dowód na to, że rozdrobnienie w tych sektorach stanowi czynnik hamujący modernizację. Najniższy odsetek wskazań odnotowano w obsłudze nieruchomości, co wynika ze wspomnianego wyżej przeświadczenia o braku konieczności dokonywania innowacji.
- ◆ Brak niezbędnego kapitału, jako przeszkodę we wdrażaniu innowacji, wskazywały najczęściej firmy przemysłowe i budowlane. W tych sektorach, z jednej strony, można mówić o zbyt kosztownym procesie wdrażania innowacji dla małych i średnich przedsiębiorstw, a z drugiej – o zbyt niskim poziomie zysków, wynikającym z konieczności konkurencyjności z większymi firmami. Najniższy udział przedsiębiorców, dla których to brak kapitału uniemożliwia przeprowadzanie innowacji, odnotowano w obsłudze nieruchomości.

Wykres 14. Przyczyny niewdrażania innowacji w przedsiębiorstwie

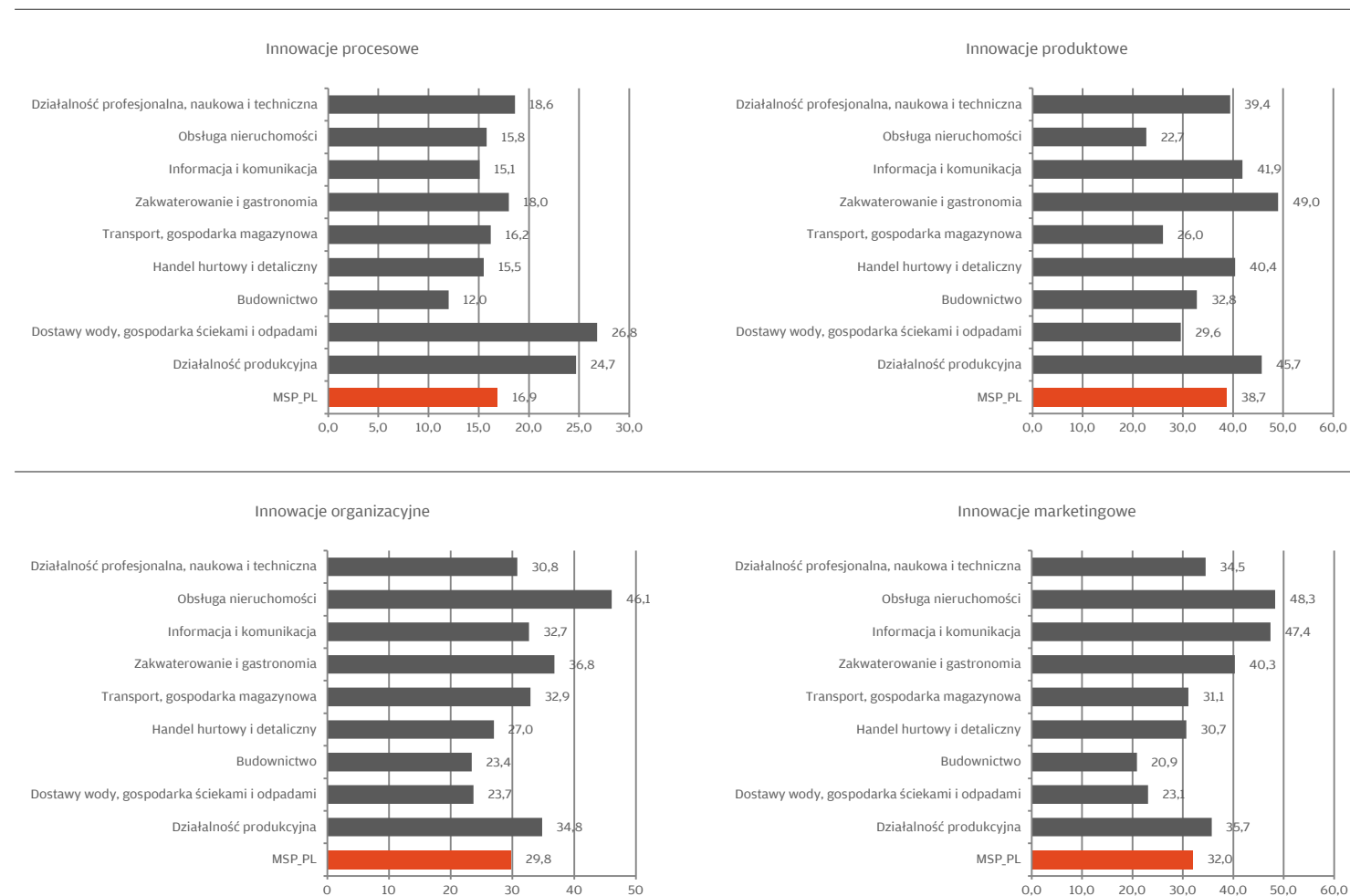

/ 5.11

Plany wdrożeń innowacji w sektorze MSP w latach 2013-2014

- ◆ W 2013 roku 53,1% przedsiębiorstw deklaroowało, że do końca roku lub w roku następnym wprowadzi pewnego rodzaju innowacje. W 2012 było ich 56,9%, a w 2011 – 55,6%. Tak więc odsetek innowacyjnych firm waha się tylko nieznacznie.
- ◆ W skali całego sektora MSP największą grupę planowanych innowacji stanowią innowacje produktowe (planuje je 38,7% firm), a najmniejszą – innowacje procesowe (16,9% firm).
- ◆ Spośród przedsiębiorstw planujących innowacje produktowe, najwyższy odsetek odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii oraz w przemyśle. Najniższy – w firmach zajmujących się obsługą nieruchomości oraz w transporcie i gospodarce magazynowej.
- ◆ Znaczącym liderem wśród sektorów planujących wdrażać innowacje marketingowe jest obsługa nieruchomości. Wynik ten budzi zdziwienie, gdyż znaczna większość firm z tej właśnie sekcji deklaruje, że branża, w której działa, nie potrzebuje innowacji. Wdrażanie innowacji marketingowych zapowiada także podobny odsetek przedsiębiorców zajmujących się informacją i komunikacją.
- ◆ Analogiczne zjawisko występuje w wypadku innowacji organizacyjnych. Liderem jest obsługa nieruchomości, pomimo przekonania o braku konieczności dokonywania innowacji. Najmniejszy udział firm zamierzających wprowadzić takie innowacje odnotowano, podobnie jak w wypadku innowacji marketingowych i procesowych, w budownictwie.
- ◆ Najwyższy odsetek przedsiębiorstw planujących wdrażanie innowacji procesowych odnajdujemy w sektorze dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz w przemyśle. Odsetek ten był o kilkanaście procent wyższy niż w budownictwie.
- ◆ Sumując wszystkie rodzaje innowacji, najwięcej innowacji planuje się wdrożyć w zakwaterowaniu i gastronomii oraz przemyśle, a najmniej – w budownictwie.

Wykres 15. Plany wdrożeń innowacji w sektorze MSP w latach 2013-2014

6

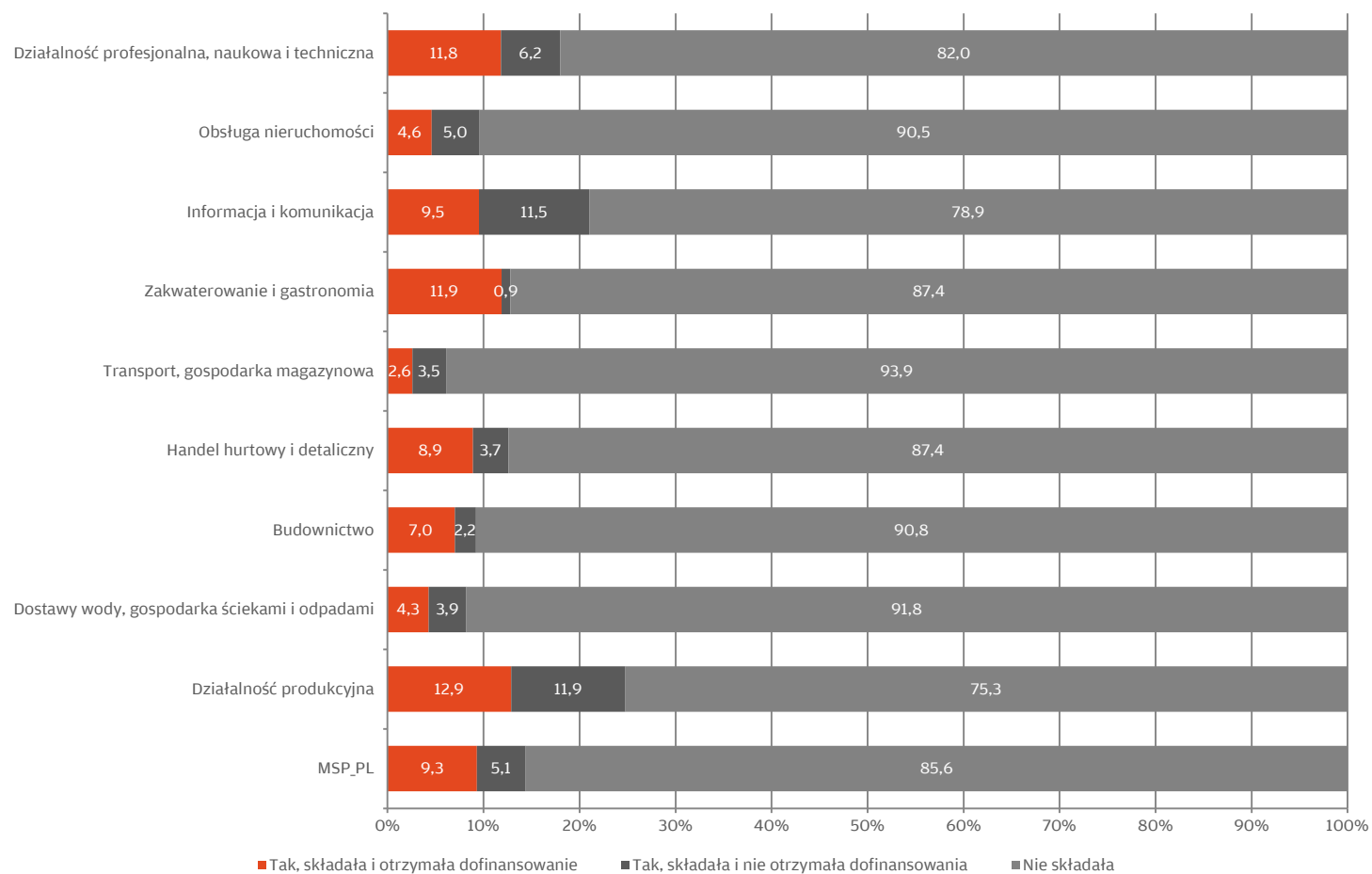
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UNIJNYCH

/ 6.1

Przedsiębiorstwa, które złożyły wniosek o dofinansowanie ze środków unijnych

- ◆ Przedsiębiorstwa, które złożyły po 2004 roku wnioski o dofinansowanie ze środków unijnych, stanowią 14,4% całego sektora MSP. Według deklaracji przedsiębiorców, niemal 2/3 spośród firm składających wnioski otrzymało dofinansowanie.
- ◆ Najwyższy odsetek przedsiębiorstw ubiegających się o dofinansowanie odnajdujemy w przemyśle, informacji i komunikacji oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Najniższy – w transporcie i gospodarce magazynowej oraz w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami.
- ◆ Największy udział firm, które otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych, odnotowano w przemyśle, zakwaterowaniu i gastronomii oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Najmniejszy – w transporcie i gospodarce magazynowej, w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami oraz w obsłudze nieruchomości.
- ◆ Najwyższy odsetek firm, którym przyznano środki – spośród wszystkich składających wnioski – odnotowano w sekcji zakwaterowanie i gastronomia. Najmniejszy sukces w tym zakresie osiągnęli przedsiębiorcy zajmujący się transportem i gospodarką magazynową oraz informacją i komunikacją.
- ◆ Należy przy tym zaznaczyć, że część firm mogła występować o dofinansowanie z wieloma wnioskami, a swój sukces zawdzięczać wytrwałości w składaniu kolejnych wniosków. Niektóre przedsiębiorstwa mogły także otrzymywać dofinansowanie kilkakrotnie.

Wykres 16. Czy firma składała wniosek o dofinansowanie ze środków unijnych?

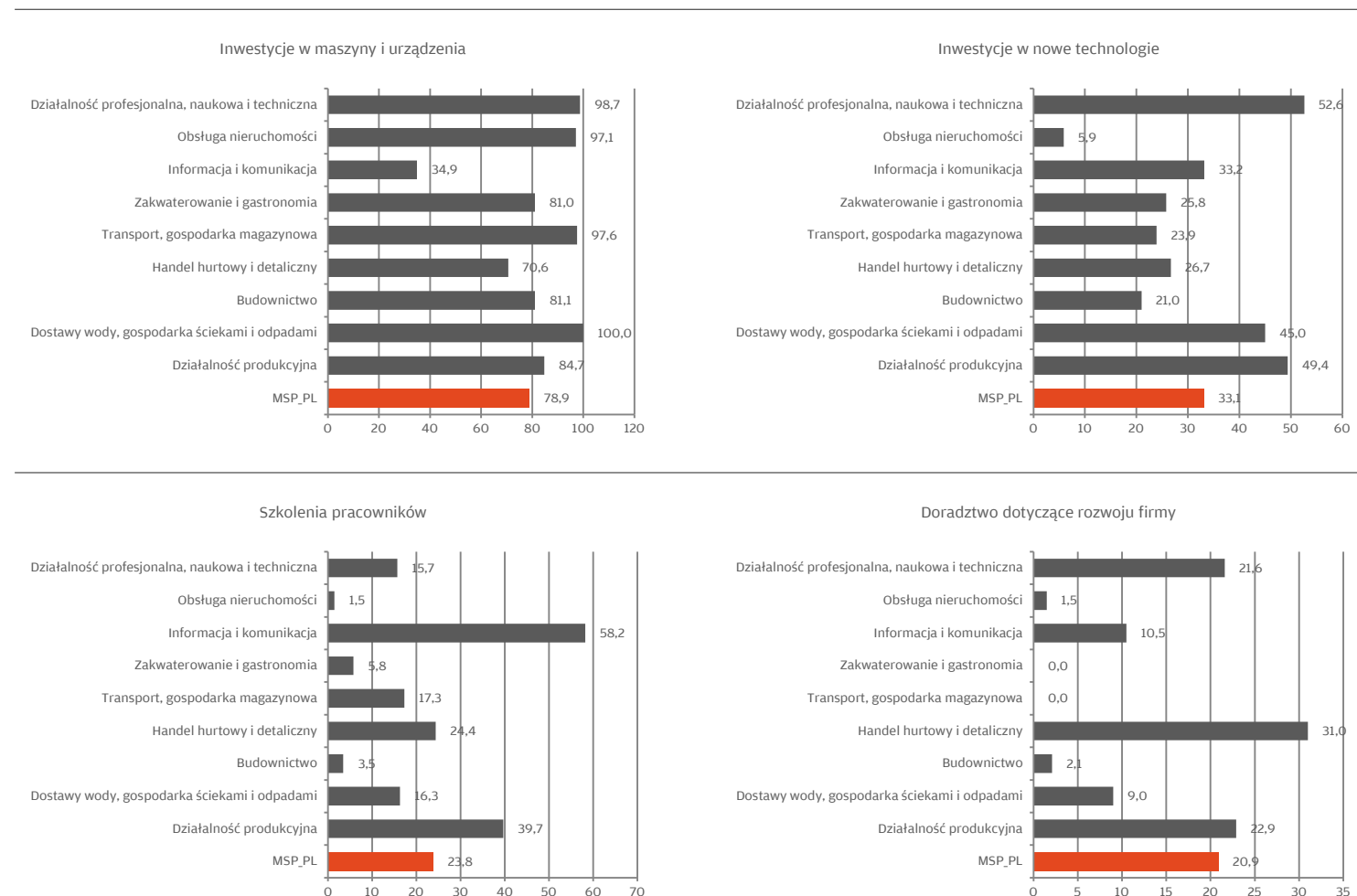

/ 6.2

Rozdysponowanie środków unijnych przyznanych po 2006 roku

- ◆ Przedsiębiorstwa z sektora MSP środki pozyskane z funduszy unijnych po 2006 roku najczęściej przeznaczały na inwestycje w maszyny i urządzenia. Znacznie rzadziej wykorzystywały je na inwestycje w nowe technologie, szkolenia pracowników oraz doradztwo dotyczące rozwoju firmy. Wskazania na inne realizowane cele były jeszcze radsze, nie przekraczały kilku procent.
- ◆ Wszystkie firmy z sektora dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami przynajmniej część dofinansowania przeznaczyły na zakup nowych maszyn i urządzeń. Niewiele niższy odsetek firm przeznaczających część dofinansowania na ten cel odnotowano w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, w transporcie i gospodarce magazynowej oraz w obsłudze nieruchomości. Zauważalnie mniejszy udział przedsiębiorców kupujących za pozyskane środki maszyny i urządzenia występuje w sekcji informacja i komunikacja.
- ◆ Inwestycje w nowe technologie najczęściej finansowały ze środków unijnych przedsiębiorstwa związane z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną oraz przemysłowe. Najrzadziej takim wykorzystaniem środków były zainteresowane firmy obsługujące nieruchomości.
- ◆ Rozdysponowanie przyznanych środków z UE na szkolenia pracowników deklarowano najczęściej w sekcji informacja i komunikacja. Najradsze wskazania, nieprzekraczające kilku procent, odnotowano w obsłudze nieruchomości, budownictwie oraz zakwaterowaniu i gastronomii.
- ◆ Finansowanie ze środków unijnych doradztwa dotyczącego rozwoju firmy deklarowało najwięcej przedsiębiorstw handlowych. Nie przeznaczyły na ten cel żadnych środków firmy zajmujące się zakwaterowaniem i gastronomią oraz transportem i gospodarką magazynową.

Wykres 17. Firma część środków unijnych pozyskanych po 2006 roku przeznaczyła na:

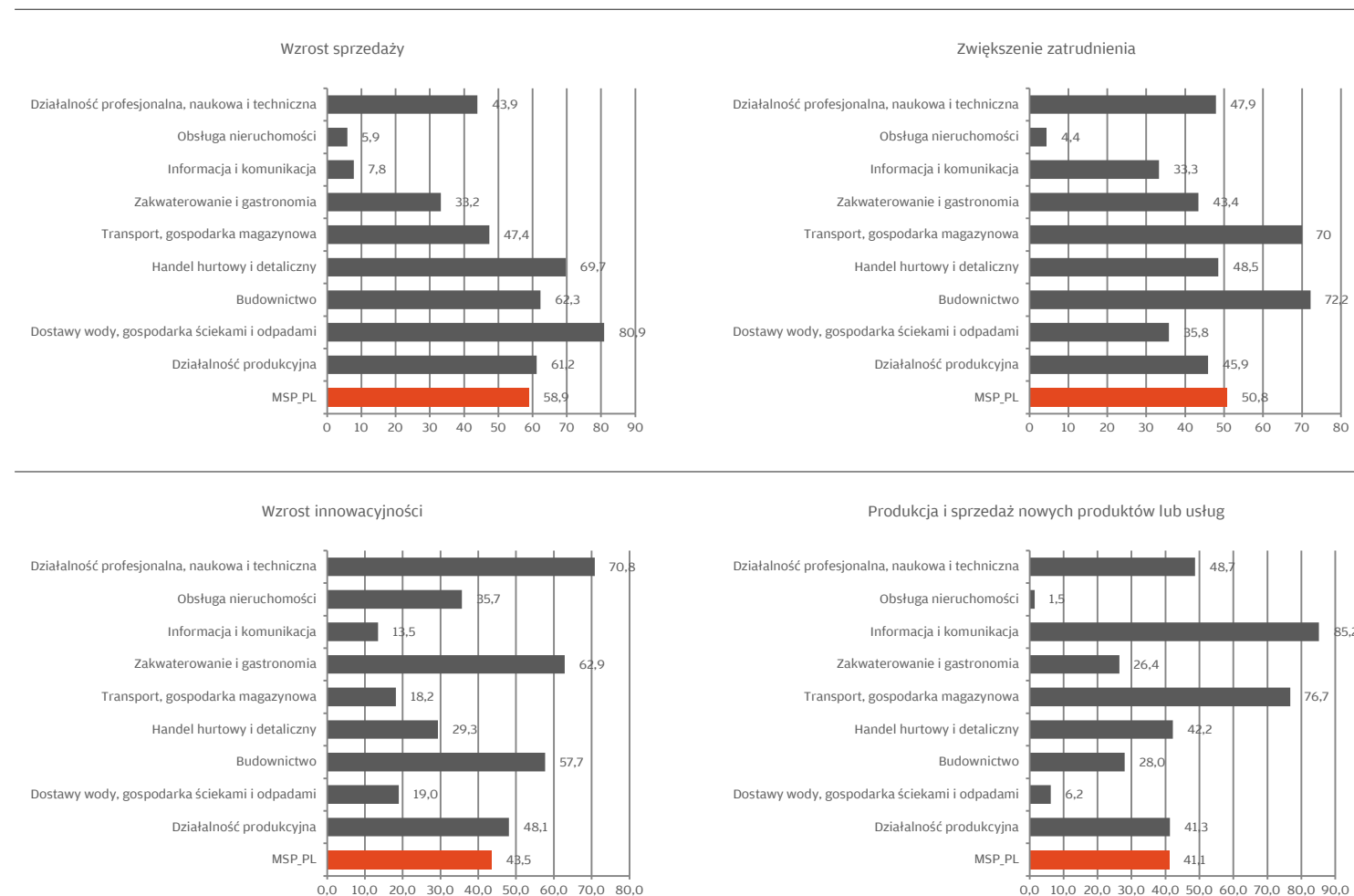

/ 6.3

Efekty osiągnięte dzięki środkom unijnym uzyskanym po 2006 roku

- ◆ Najbardziej wymierne efekty, które zdaniem przedsiębiorców przyniosło wykorzystanie unijnych środków, to w skali całego sektora MSP: wzrost sprzedaży, zwiększenie zatrudnienia, wzrost innowacyjności oraz produkcja i sprzedaż nowych produktów lub świadczenie nowych usług.
- ◆ Wzrost sprzedaży, jako efekt wykorzystania funduszy unijnych, deklarowały najczęściej przedsiębiorstwa zajmujące się dostawami wody, gospodarką ściekami i odpadami. Jedynie kilkuprocentowe wskazania odnotowano natomiast w obsłudze nieruchomości oraz w sekcji informacja i komunikacja.
- ◆ Zwiększenie zatrudnienia, jako rezultat wykorzystania unijnych środków, najczęściej wskazywali przedsiębiorcy z sektora budowlanego oraz transportowego. Najmniejsze skutki dla rynku pracy odnotowano w obsłudze nieruchomości.
- ◆ Do wzrostu innowacyjności środki unijne w największym stopniu przyczyniły się w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Warto przypomnieć, że firmy z tego sektora najczęściej deklarowały przeznaczenie przynajmniej części funduszy na inwestycje w nowe technologie. Najmniejszy wpływ na wzrost innowacyjności środki z UE miały w sekcji informacja i komunikacja. Zgodnie z oczekiwaniem, źródeł innowacyjności tego sektora należy zatem upatrywać w czynnikach niezwiązanych z pomocą publiczną.
- ◆ Produkcję i sprzedaż nowych produktów lub usług, jako skutek wykorzystania funduszy unijnych, najczęściej wskazywali przedsiębiorcy zajmujący się informacją i komunikacją oraz transportem i gospodarką magazynową. Nowe produkty i usługi, jako efekt skorzystania z programów unijnych, najrzadziej wprowadzały na rynek firmy w obsłudze nieruchomości oraz dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami.

Wykres 18. Efekty osiągnięte dzięki środkom unijnym uzyskanym po 2006 roku

7

RYZYKA

W DZIAŁALNOŚCI MSP

/ 7.1

Czynniki wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

- ◆ Czynniki wpływające na rozwój przedsiębiorstw oraz ich kondycję podzielono na cztery grupy:
 - finansowe (9 czynników),
 - związane z regulacjami i barierami administracyjnymi (13 czynników),
 - rynkowe (9 czynników),
 - pozostałe (5 czynników).
- ◆ Z każdej grupy do analizy wybrano 3-4 czynniki stwarzające największe utrudnienia w prowadzeniu działalności gospodarczej.
- ◆ Tylko nieliczne czynniki ogół przedsiębiorców postrzegał jako ułatwienie dla prowadzonej przez nich działalności.

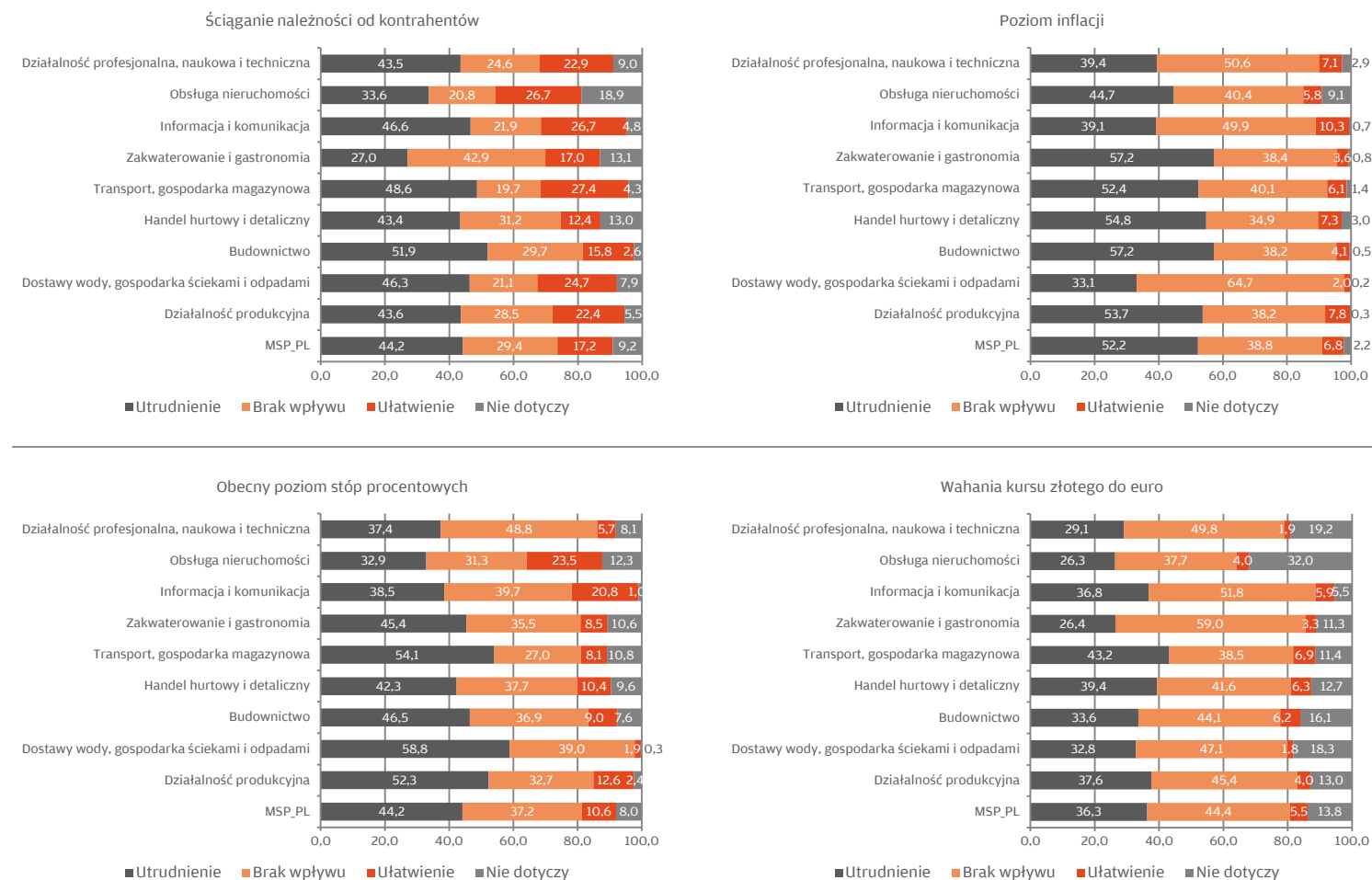
/ 7.2

Czynniki finansowe wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

- ◆ W roku 2013, w skali całego sektora MSP, jedną z największych barier utrudniających rozwój firmy było, wśród czynników finansowych, ściąganie należności od kontrahentów. Jego waga znacząco wzrosła w porównaniu z badaniem z roku poprzedniego i sprzed dwóch lat (odpowiednio o 6,5% i 4,8%). Narastanie zatorów płatniczych to jeden z objawów niekorzystnej koniunktury gospodarczej; wraz z jej poprawą ten element powinien tracić na znaczeniu.
- ◆ Zatory płatnicze są największym utrudnieniem dla sektorów budowlanego i handlowego (najniższe salda wskaźników koniunktury), a najmniejszym - w obsłudze nieruchomości oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (najwyższe salda wskaźników).
- ◆ Ponad połowa firm z sektora MSP postrzega jako utrudnienie poziom inflacji. Wynik ten może budzić zdziwienie, gdyż w czasie przeprowadzania badania wskaźniki inflacji odnotowywały poziomy najniższe od kilku lat. Wyjaśnieniem może być, z jednej strony, przyzwyczajenie przedsiębiorców do uciążliwości tego czynnika i „nadwrażliwość” na jego ewentualne zmiany, a z drugiej - słaba kondycja finansowa firm. Dla wielu przedsiębiorców nawet drobne zmiany cen surowców, komponentów czy innych składników kosztów są dużym wyzwaniem, trudno je bowiem zrekompensować w warunkach dekonunktury gospodarczej.
- ◆ Poziom inflacji jest największą przeszkodą dla przedsiębiorstw zajmujących się zakwaterowaniem i gastronomią oraz budownictwem, a najmniejszą - dla sektorów: informacja i komunikacja oraz dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami (odpowiednio, najniższe i najwyższe salda wskaźników koniunktury).

- ◆ Ważnym czynnikiem negatywnie wpływającym na możliwości rozwoju firm jest obecny poziom stóp procentowych. To kwestia interesująca, bowiem krajowe przedsiębiorstwa, zwłaszcza z sektora MSP, znane są ze swojej niechęci do zaciągania kredytów i pożyczek. Wysokość rynkowych stóp procentowych osiągnęła ponadto raczej niski w perspektywie kilku ostatnich lat poziom. Co więcej, jak wynika z danych zaprezentowanych na str. 69, stosunek wartości obsługiwanych przez firmy kredytów i pożyczek do wartości ich sprzedaży jest dość niski. Możliwe więc, że przedsiębiorcy niechęć do korzystania z rynku kredytowego oraz, w niektórych wypadkach, niemożność uzyskania finansowania kredytowego, wynikającą z innych przyczyn – uzasadniają wysokością stóp procentowych.
- ◆ Wysokość stóp procentowych jest największym utrudnieniem dla sekcji: dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz transport i gospodarka magazynowa (najniższe salda wskaźników koniunktury), a najmniejszym – dla obsługi nieruchomości oraz informacji i komunikacji (najwyższe salda wskaźników).
- ◆ Dla ponad 1/3 firm z sektora MSP ważnym czynnikiem ujemnie wpływającym na rozwój są wahania kursu złotego do euro. Można postawić tezę, że są to przede wszystkim przedsiębiorstwa przeznaczające część swojej produkcji na eksport lub importujące (także surowce i komponenty), jak również firmy w inny sposób obecne na rynkach zagranicznych, np. transportowe.
- ◆ Zmienność kursu walutowego jest największym utrudnieniem dla przedsiębiorstw zajmujących się transportem i gospodarką magazynową oraz działalnością produkcyjną, a najmniejszym – dla sektorów obsługa nieruchomości oraz zakwaterowanie i gastronomia (odpowiednio, najniższe i najwyższe salda wskaźników koniunktury).

Wykres 19. Czynniki finansowe wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

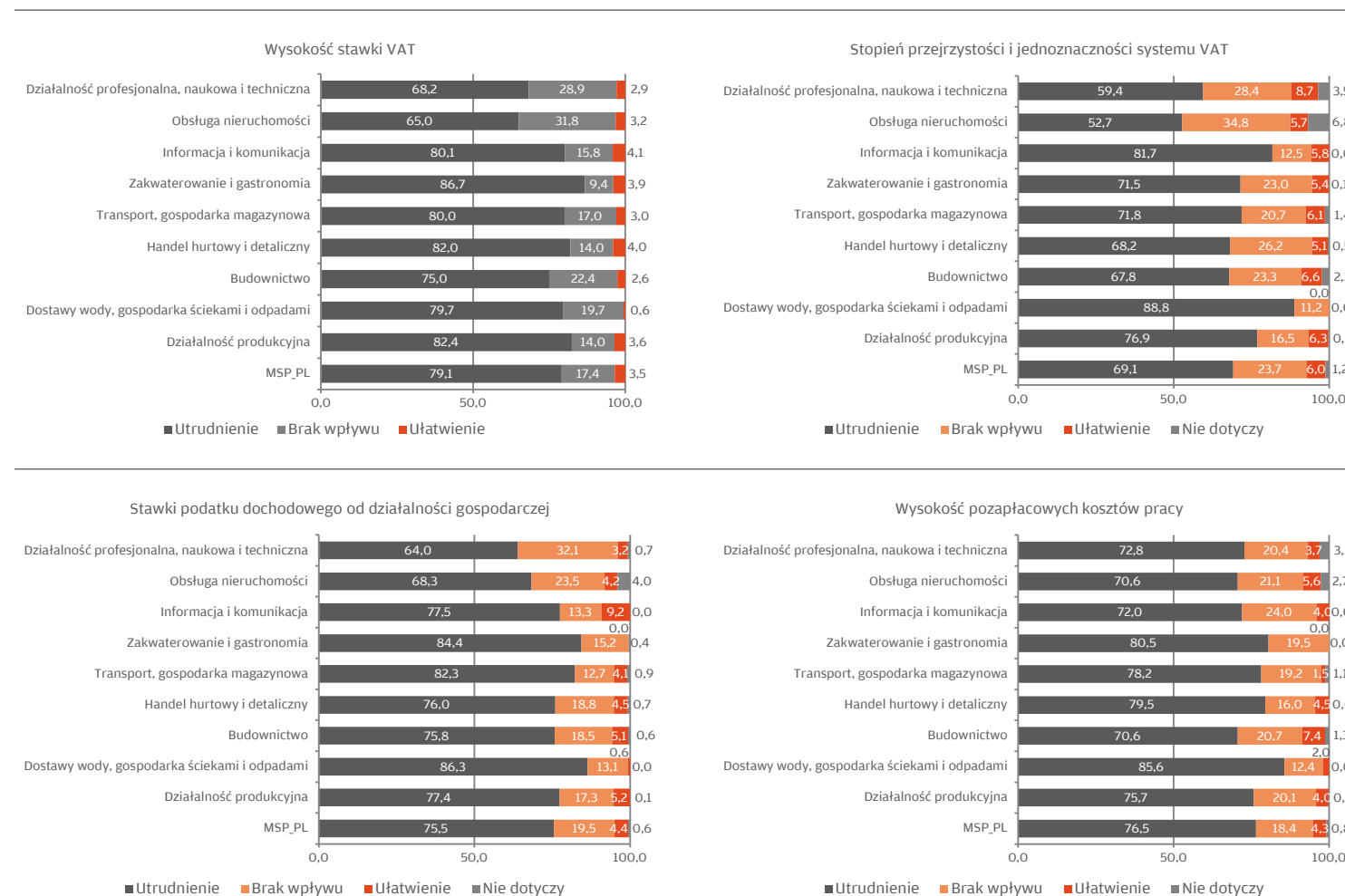
/ 7.3

Czynniki regulacyjne i administracyjne wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

- ◆ W skali całego sektora MSP, w grupie czynników regulacyjnych i administracyjnych, największym utrudnieniem w prowadzeniu działalności jest wysokość stawki VAT. Znaczenie tego czynnika zwiększało się w ostatnich trzech latach. W porównaniu z badaniem sprzed dwóch lat odsetek przedsiębiorców postrzegających stawkę VAT jako przeszkodę wzrósł o 6,6%.
- ◆ Wysokość stawki VAT największym utrudnieniem jest w zakwaterowaniu i gastronomii oraz w dostawach wody, gospodarce ściekami i odpadami (najniższe salda wskaźników koniunktury), a najmniejszym - w obsłudze nieruchomości oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (najwyższe salda wskaźników).
- ◆ Nie tylko stawka, lecz i stopień przejrzystości i jednoznaczności systemu VAT jest dla przedsiębiorców wielkim wyzwaniem. Jego nieustanne zmiany oraz kolejne sposoby interpretacji sprawiają, że z każdym rokiem przybywa przedsiębiorców deklarujących, iż jest on przeszkodą w prowadzeniu działalności. W porównaniu z badaniem sprzed dwóch lat odsetek firm postrzegających brak przejrzystości VAT jako utrudnienie zwiększył się o 6,3%.
- ◆ Stopień przejrzystości i jednoznaczności systemu VAT to największe wyzwanie dla sektorów: dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz informacja i komunikacja, a najmniejsze - dla obsługi nieruchomości oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (odpowiednio, najniższe i najwyższe salda wskaźników koniunktury).

- ◆ Ważnym czynnikiem ograniczającym możliwości rozwojowe firm z sektora MSP są, w opinii ich przedstawicieli, obowiązujące stawki podatku dochodowego od działalności gospodarczej. Wynik ten nie budzi zdziwienia – rosnący fiskalizm państwa zawsze, zarówno w teorii jak i w praktyce, jest postrzegany jako czynnik hamujący tempo wzrostu sektora prywatnego.
- ◆ Obowiązujące stawki podatku dochodowego od działalności gospodarczej są największą przeszkodą dla sekcji: dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz zakwaterowanie i gastronomia (najniższe salda wskaźników koniunktury), a najmniejszą – dla działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz dla obsługi nieruchomości (najwyższe salda wskaźników). Jest to zatem wynik analogiczny jak w wypadku pytania o wysokość stawki VAT.
- ◆ Dla ponad 3/4 firm z sektora MSP ważnym czynnikiem negatywnie wpływającym na rozwój są pozapłacowe koszty pracy. Jego waga wzrosła w ostatnich latach. W porównaniu z badaniem sprzed dwóch lat odsetek przedsiębiorców postrzegających wysokość kosztów jako utrudnienie zwiększył się o 7,8%.
- ◆ Wysokość pozapłacowych kosztów pracy to największa przeszkoda dla firm zajmujących się dostawami wody, gospodarką ściekami i odpadami oraz zakwaterowaniem i gastronomią, a najmniejsza – dla sektora budowlanego oraz obsługi nieruchomości (odpowiednio, najniższe i najwyższe salda wskaźników koniunktury).

Wykres 20. Czynniki regulacyjne i administracyjne wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

/ 7.4

Czynniki rynkowe wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

- ◆ Wśród czynników rynkowych, działanie firm z sektora MSP wielce utrudnia konkurencja „szarej strefy”. Jej znaczenie bardzo wzrosło w porównaniu z badaniem z roku poprzedniego i sprzed dwóch lat (odpowiednio o 3,4% i 6,2%). Odnotowana tendencja wzrostu wynika z pogarszającej się w tym czasie koniunktury gospodarczej oraz wzmagającego się fiskalizmu państwa.
- ◆ Konkurencja „szarej strefy” jest największym utrudnieniem dla sektora budowlanego oraz transportu i gospodarki magazynowej (najniższe salda wskaźników koniunktury), a najmniejszym – dla firm zajmujących się obsługą nieruchomości oraz informacją i komunikacją (najwyższe salda wskaźników).
- ◆ Obecny poziom popytu na rynku krajowym ogranicza działalność ponad połowy przedsiębiorstw z sektora MSP. Odsetek ten w ostatnich dwóch latach wzrastał – o 8,2% w porównaniu z sytuacją sprzed roku i o 9,9% w porównaniu z wynikami sprzed dwóch lat. Trudno się jednak temu dziwić, jeśli wziąć pod uwagę zmniejszającą się w tym czasie dynamikę spożycia indywidualnego w gospodarce.
- ◆ Poziom popytu na polskim rynku jest największą przeszkodą dla firm zajmujących się zakwaterowaniem i gastronomią oraz obsługą nieruchomości, a najmniejszą – dla sekcji informacja i komunikacja (odpowiednio, najniższe i najwyższe salda wskaźników koniunktury). Informacja i komunikacja to jedyny sektor, w którym odsetek przedsiębiorstw deklarujących, że poziom popytu ułatwia prowadzenie działalności, przewyższa odsetek firm, dla których jest on utrudnieniem.

- ◆ Spośród czynników o charakterze rynkowym, jako przeszkodę w rozwoju przedsiębiorstwa najczęściej wskazywano konkurencję w branży, w której działa firma. Również znaczenie tego czynnika wzrosło w ostatnich dwóch latach – o 2,7% w porównaniu z sytuacją sprzed roku i o 4,5% w porównaniu z wynikami sprzed dwóch lat. Także zaostrenie rynkowej konkurencji należy traktować jako jeden z objawów obserwowanego spowolnienia gospodarczego.
- ◆ Konkurencja w branży to największe utrudnienie dla budownictwa i handlu (najniższe salda wskaźników koniunktury), a najmniejsze – dla sekcji: dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz informacja i komunikacja (najwyższe salda wskaźników).
- ◆ Dla ponad połowy firm z sektora MSP czynnikiem ograniczającym rozwój jest konkurencja przedsiębiorstw korzystających z funduszy unijnych. Powodowane przez środki z UE zakłócenie rynkowej konkurencji to efekt uboczny, przypominający działanie niedozwolonej prawem unijnym publicznej pomocy.
- ◆ Konkurencja przedsiębiorstw korzystających z dotacji unijnych jest największą przeszkodą dla firm transportowych i budownictwa, a najmniejszą – dla informacji i komunikacji oraz obsługi nieruchomości (odpowiednio, najniższe i najwyższe salda wskaźników koniunktury). Warto przy tym przypomnieć, że firmy transportowe najrzadziej składały wnioski o dofinansowanie, a z sekcji informacja i komunikacja – najczęściej. Natomiast obsługa nieruchomości to sektor o najniższym odsetku przedsiębiorstw, które otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych (por. s. 47). Porównanie tych wyników musi budzić zdziwienie, bowiem należy je odczytać jako przeciwne wobec oczekiwań. W sektorach niezainteresowanych pomocą unijną postrzega się ją jako zagrożenie dla konkurencji, a tam gdzie ta pomoc dotarła, już się jej tak nie postrzega.

Wykres 21. Czynniki rynkowe wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

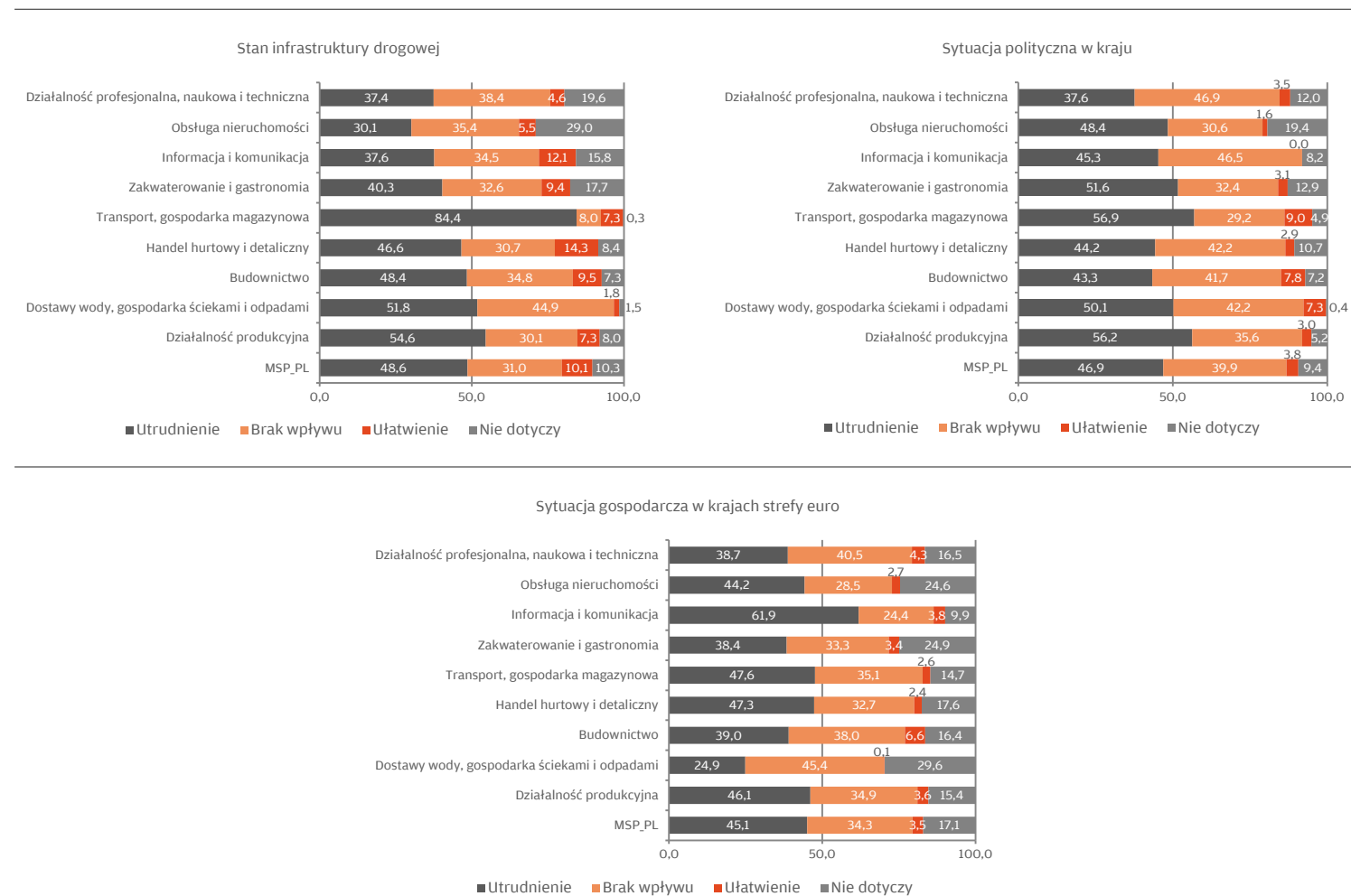

/ 7.5

Pozostałe czynniki wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

- ◆ Wśród pozostałych czynników wpływających na możliwości rozwojowe firm, ankietowani jako największe utrudnienie wskazywali stan infrastruktury drogowej. Mimo znaczącej poprawy w ostatnich latach stanu dróg oraz mniejszego odsetka wskazań tego czynnika w badaniach, nadal jest on – w opinii niemal połowy przedsiębiorców z sektora MSP – niezadowolający.
- ◆ Stan infrastruktury drogowej jest z oczywistych względów największą przeszkodą dla firm transportowych oraz zajmujących się dostawami wody, gospodarką ściekami i odpadami (najniższe salda wskaźników koniunktury), a najmniejszą – dla obsługi nieruchomości oraz informacji i komunikacji (najwyższe salda wskaźników).
- ◆ Drugim pod względem uciążliwości dla przedsiębiorców z sektora MSP czynnikiem z tej grupy jest sytuacja polityczna w kraju. Utrudnia ona działalność blisko połowy firm, a poziom jej negatywnego wpływu jest zbliżony do odnotowanego w roku poprzednim.
- ◆ Sytuacja polityczna w kraju to największa przeszkoda dla przedsiębiorstw przemysłowych oraz zakwaterowania i gastronomii, a najmniejsza – dla firm z sektorów działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz budowlanego (odpowiednio, najniższe i najwyższe salda wskaźników koniunktury).
- ◆ Trzecim istotnym czynnikiem z tej grupy, negatywnie wpływającym na możliwości rozwojowe małych i średnich przedsiębiorstw, jest sytuacja gospodarcza w krajach strefy euro.
- ◆ Sytuacja gospodarcza w tej strefie to największe wyzwanie dla firm zajmujących się informacją i komunikacją oraz transportowych (najniższe salda wskaźników koniunktury), a najmniejsze – dla dostaw wody, gospodarki ściekami i odpadami oraz budownictwa (najwyższe salda wskaźników).

Wykres 22. Pozostałe czynniki wpływające na możliwości rozwoju firmy i jej sytuację ekonomiczną

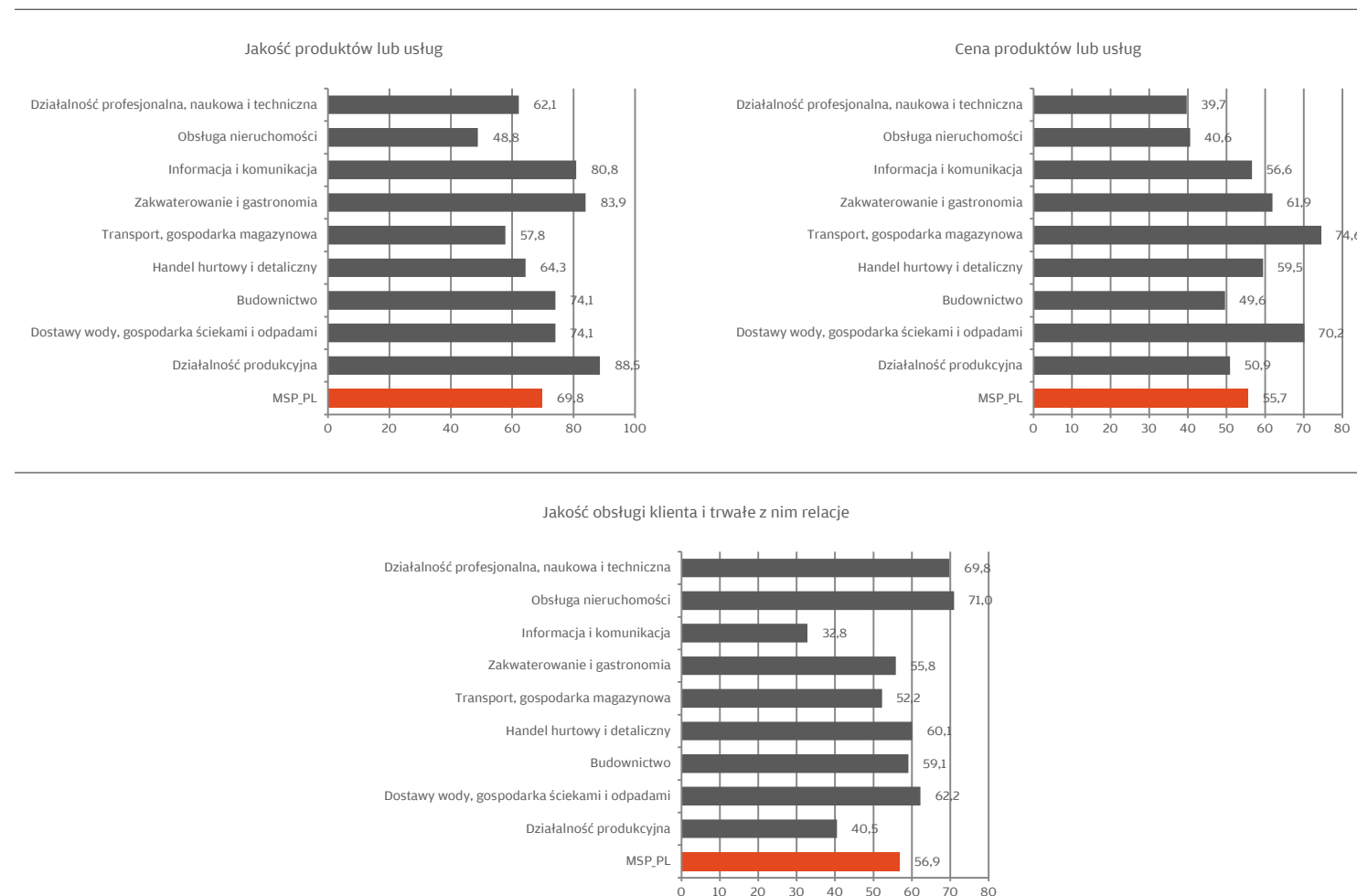

/ 7.6

Główne czynniki budujące rynkową pozycję/ konkurencyjność przedsiębiorstwa

- ◆ Wśród czynników wskazywanych przez przedsiębiorców jako najważniejsze dla tworzenia pozycji na rynku lub konkurencyjności firmy, najczęściej wymieniano: jakość oferowanych produktów lub usług, ich cenę oraz jakość obsługi klienta i trwałe z nim relacje. Czynniki te były priorytetowe także w badaniach prowadzonych rok i dwa lata wcześniej. Wskazania pozostałych elementów występowały znacznie rzadziej.
- ◆ Jakość produktów i usług, jako warunek decydujący o konkurencyjności przedsiębiorstwa, wskazywały najczęściej firmy przemysłowe, zajmujące się zakwaterowaniem i gastronomią oraz informacją i komunikacją. Najrzadziej - przedsiębiorstwa obsługujące nieruchomości oraz transport i gospodarka magazynowa.
- ◆ Cena oferowanych produktów i usług w opinii przedsiębiorców decydowała o konkurencyjności przede wszystkim w sektorach: transport i gospodarka magazynowa oraz dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami. Na kluczową rolę ceny najrzadziej wskazywały firmy zajmujące się działalnością profesjonalną, naukową i techniczną oraz obsługą nieruchomości.
- ◆ Jakość obsługi klienta i trwałe z nim relacje, jako warunek przesądzający o konkurencyjności firmy, wymieniano najczęściej w obsłudze nieruchomości oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Najrzadsze wskazania odnajdziemy w sekcji informacja i komunikacja oraz w przemyśle.
- ◆ Z pozostałych czynników budujących konkurencyjność, warto jeszcze odnotować wysokie (ponad 50%) wskazania na zdolność dostosowania produktów lub usług do wymagań klientów - w przemyśle oraz informacji i komunikacji.

Wykres 23. Główne czynniki budujące rynkową pozycję/konkurencyjność przedsiębiorstwa

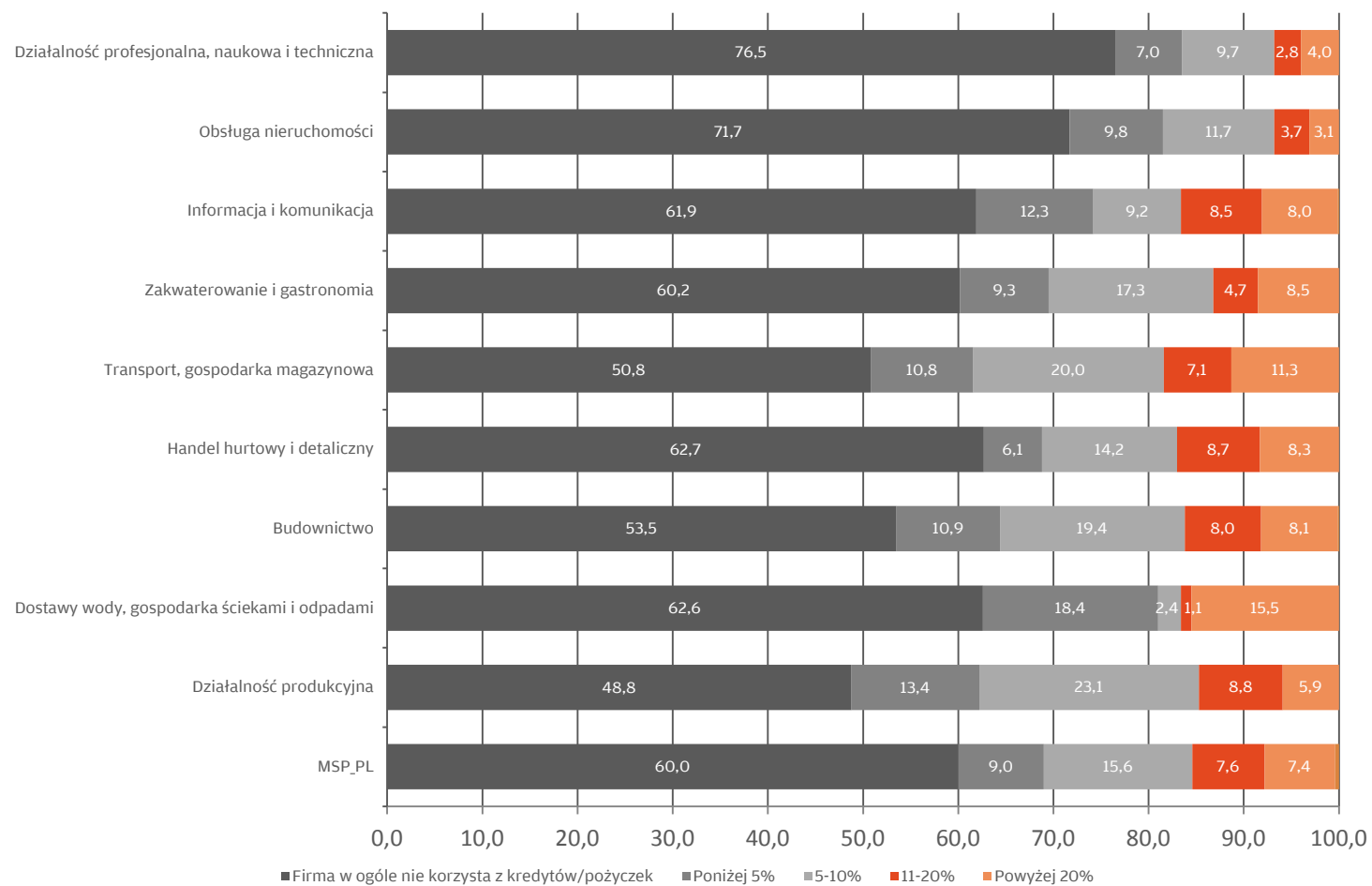

/ 7.7

Przeciętny udział kredytów (długo- i krótkoterminowych) w wartości sprzedaży firmy

- ◆ Jedną z szeroko komentowanych cech polskiej przedsiębiorczości jest dość małe zaufanie do finansowania działalności z kredytów i pożyczek, a więc wykorzystywanie własnych środków finansowych. Do wybuchu kryzysu jesienią 2008 roku tę cechę wskazywano często jako hamulec rozwojowy sektora MSP. Wywołane kryzysem perturbacje w sektorze bankowym zweryfikowały tę tezę i pozwoliły sformułować nową – o braku uzależnienia od sektora bankowego jako jednym z czynników, dzięki któremu globalny kryzys ominął polskie przedsiębiorstwa. Obecnie własne środki pozwalające finansować działalność, mimo związanych z tym kosztów, uznaje się często za zasób strategiczny dla MSP.
- ◆ Według deklaracji przedsiębiorców tego sektora, 60% z nich w ogóle nie korzysta w prowadzonej działalności z kredytów i pożyczek. Największy odsetek firm nie wspierających się pożyczkami i kredytami odnajdujemy w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz w obsłudze nieruchomości. Po kredyty i pożyczki najczęściej sięgali przedsiębiorcy w przemyśle oraz transporcie.
- ◆ Procentowy udział zaciągniętych kredytów w wartości sprzedaży firmy najczęściej zawierał się w przedziale 5-10%. Właśnie taką sytuację odnotowano w siedmiu, spośród dziewięciu, analizowanych sektorach gospodarki. Jedynie przedsiębiorstwa zajmujące się dostawami wody, gospodarką ściekami i odpadami oraz informacją i komunikacją najczęściej deklarowały stosunek wartości kredytów do sprzedaży w przedziale 0-5%.
- ◆ Sektorem, w którym największy odsetek przedsiębiorców deklarował zadłużenie w kredytach, przekraczające 21% wartości sprzedaży, były dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami.

Wykres 24. Przeciętny udział kredytów (długo- i krótkoterminowych) w wartości sprzedaży firmy

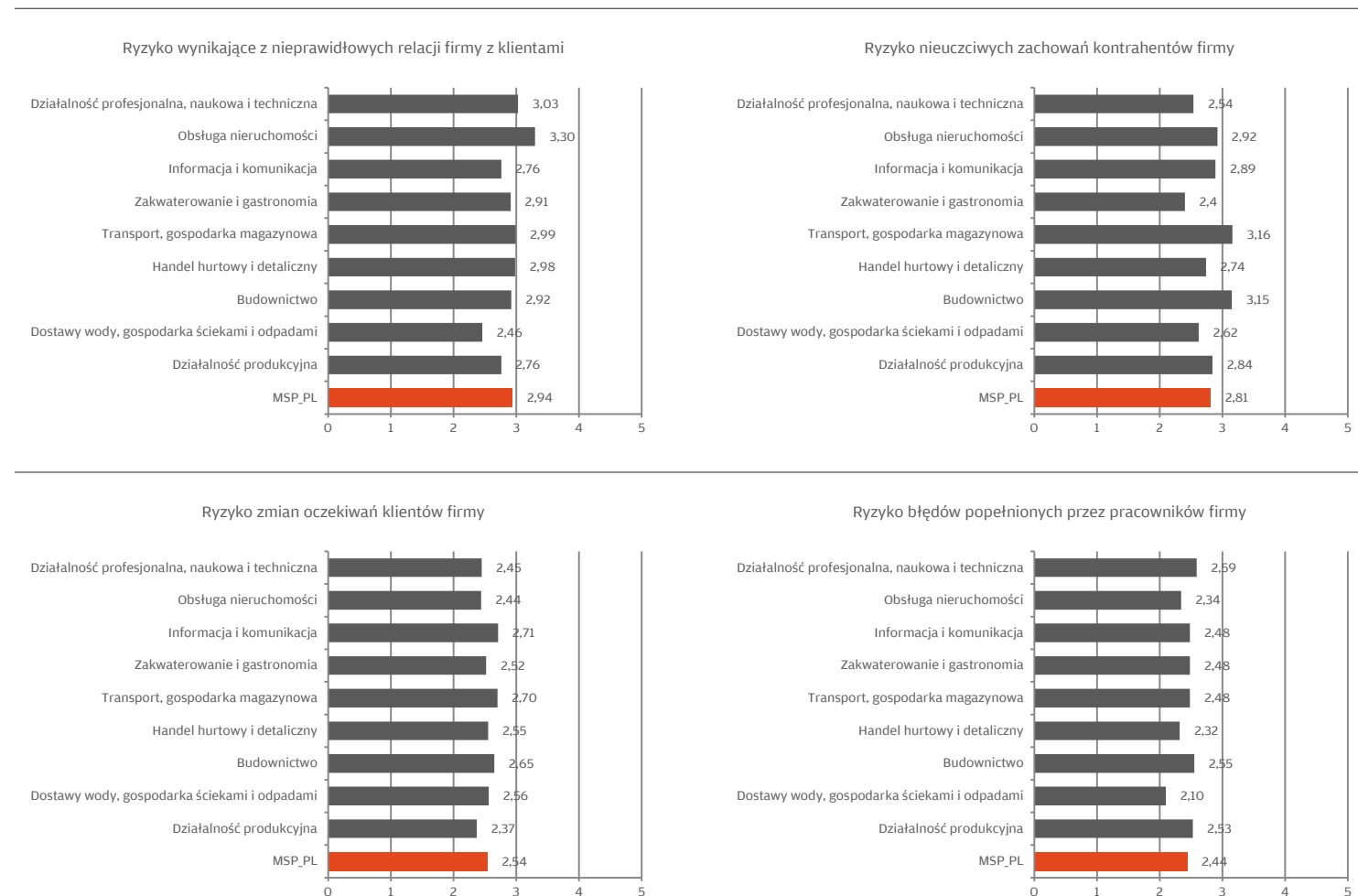

/ 7.8

Główne czynniki ryzyka operacyjnego przedsiębiorstwa

- ◆ Najważniejszymi czynnikami ryzyka operacyjnego dla przedsiębiorstw z sektora MSP są: ryzyko wynikające z nieprawidłowych relacji firmy z klientami, ryzyko nieuczciwych zachowań kontrahentów, ryzyko zmian oczekiwań klientów firmy oraz ryzyko błędów popełnionych przez pracowników.
- ◆ Warto zwrócić uwagę, że spośród czterech najważniejszych czynników ryzyka, aż trzy mają charakter egzogeniczny i są związane z relacjami przedsiębiorstw z klientami lub kontrahentami. Tylko jeden z nich jest natury endogenicznej.
- ◆ Ankietowani przedsiębiorcy oceniali poziom ryzyka w skali od 0 (brak ryzyka) do 5 (bardzo wysokie ryzyko). Obliczenie średnich wskazań dla sektorów pozwala wyodrębnić sekcje o najwyższym i najniższym poziomie ryzyka operacyjnego.
- ◆ Biorąc pod uwagę tylko cztery najważniejsze rodzaje ryzyka, największym ryzykiem operacyjnym jest obciążona działalność w transporcie i gospodarce magazynowej (średnia 4 głównych czynników ryzyka: 2,83), w budownictwie (średnia 2,82) oraz obsłudze nieruchomości (średnia 2,75).
- ◆ Na najmniejsze ryzyko operacyjne jest narażona działalność w sektorze dostawy wody, gospodarka ściekami i odpadami (średnia 4 głównych czynników ryzyka: 2,44), w zakwaterowaniu i gastronomii (średnia 2,58) oraz przemyśle (średnia 2,63).

Wykres 25. Główne czynniki ryzyka operacyjnego przedsiębiorstwa

Konfederacja Lewiatan
ul. Zbyszka Cybulskiego 3
00-727 Warszawa
Tel. 48 (22) 55 99 900
Fax 48 (22) 55 99 910

www.konfederacjalewiatan.pl
lewiatan@konfederacjalewiatan.pl
recepcja@konfederacjalewiatan.pl

Publikacja bezpłatna

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego